

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Disputatio VII. De termino Incarnationis, qui per illam producitur, seu
resultat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Cyril.

Hanc appellationem sortiri; ut recte Cyrillus supra A
contra Nestorium notauit. Ratio clara est, quia
Christus, & hic homo dicit ipsum suppositum, quod
neque assumptum est, neque instrumentum esse po-
test, sed ipsum primum operans, caro autem, vel
humanitas dicit naturam assumptam, per quam sup-
positum operatur, & ideo in illam conuenire talis
denominatio potest. Vnde vltimo hic notetur mul-
to aliter posse humanitatem dici organum Verbi,
quam Patris, vel Spiritus sancti, quia sicut per vnio-
nem facta est illa humanitas natura ipsius Verbi, &
non Patris, nec Spiritus sancti, ita speciali modo est
organum ipsius Verbi, quo fit, ut propriis, & vitales
actiones humanitatis vere, ac proprie tribuantur
Verbo, ac vero respectu aliarum personarum non
nisi communi, ac generali ratione potest dici instru-
mentum ad eum modum, quo omnes formae crea-
tae, siue omnes causae secundae, instrumenta primae
causae vocari possunt: legatur de hac comparatione
Caietan. tom. 3. opusc. tractat. 1. orat. 2. ad Alexand.
Sextum.

Caietan.

DISPUTATIO VII.

In quinque Sectiones distri-
buita.

De termino Incarnationis, qui per illam producit,
seu resultat.

I N his articulis disputauit potissimum D. Thom.
de termino huius vnionis, & ideo de hac re pre-
sentem disputationem instituo, quae conuenienti
methodo in hunc locum cadit, ut enim actiones a-
liis vniversaliter, ita Incarnatio, vel vnio ad termi-
num ex ipsa resultantem habitudinem dicit, imo
& ab illo videtur rationem sumere. Quamobrem
ad explicandum, quid sit haec vnio, commode ab
ipso termino exordium sumemus. Oportet autem
(quod saepe notauimus) distinguere terminum termi-
nantem humanitatem a termino resultante ex vni-
one. Nam de hoc posteriori agemus, non de priori,
nisi quatenus ad alium explicandum necessarium
sit. In quo etiam intelligere possumus vel id, quod
per hanc vnionem, seu per actionem vnitiuam, vel
id, quod se habet, ut formalis terminus illius actio-
nis, sicut in resurrectione, verbi gratia, quae est actio
vniciens animam corpori; ad quatus terminus eius
est, hic homo, qui resurgit, terminus autem forma-
lis dicitur ipsa anima, ut reunita corpori. Hic ergo
praecipue explicabimus terminum totum, & inte-
grum. Nam de illo, qui est quasi formalis, commo-
dius sequenti disputatione differetur.

SECTIO I.

Virum terminus resultans, seu productus per Incar-
nationem sit aliqua substantia.

V ISVM est hanc quaestionem praemittere, ante-
quam attingamus errores, quos D. Thom. his
articulis impugnauit, ut ab vniversalioribus proceda-
mus, quamquam hoc loco referri posset error Ne-
storij, qui duas in Christo constituens personas, vel
hypostasies solum accidentaliter vnitas, necessario
negare debuit terminum incarnationis esse aliquam
substantiam, vel (quod idem est) incarnationem esse
actionem alicuius substantiae productiuam, sed vel
nullam actionem esse, sed solum extrinsecam de-
nominationem, ut est per amorem, seu fauorem ex-
trinsecum, vel tantum esse productionem alicuius
accidentis, quo aliquo modo substantiae & personae
distinctae coniungantur. Sed hic error & tractan-

us est dubio tertio, & late refellendus. Secunda
referri potest sententia asserens, incarnationem nul-
lum habere terminum per illam productum, neque
accidentalem quidem, neque substantialem, sed tan-
tum terminum terminantem humanam naturam,
illumque substantialem esse, scilicet ipsum Verbum.
Sed hoc plane falsum est, & impossibile, quia incar-
natio est actio realis, quae in tempore incepit esse, er-
go necesse est habere terminum realem per illam
productum, quia hoc est de intrinseca ratione talis
actionis. Ergo ille terminus non potest esse Verbum
ipsum secundum se, quia: ut sic non est in tempore
productus, oportet ergo aliquem alium terminum
assignare.

Dico ergo primo, terminum adaequatum incar-
nationis esse Deum hominem, seu Verbum ut sub-
sistens in humanitate, seu hic hominem Christum,
ut est vnum quid constans ex persona diuina, & hu-
mana natura. Haec est doctrina communis Theolo-
gorum, cum D. Thom. hic, praesertim artic. 6. & cla-
rius in 3. distinct. 2. quaest. 2. artic. 2. quaest. 3. Caietan. Palud.
hic art. 8. dub. 5. & omnium Thomist. Palud. distinct.
5. quaest. 1. art. 3. & quamuis Durand. & Scot. soleant
in contrarium citari, tamen reuera non aliud senti-
unt: ut videre est in Scot. distinct. 1. quaest. 1. & Du-
rand. ibidem, & distinct. 5. quaest. 2. & distinct. 6. quaest.
2. Neque inter Catholicos potest in hoc esse dissen-
sus, quia haec est assertio fidei, hoc enim sensu defini-
unt Concilia, Incarnationem terminatam esse ad
vnitatem Verbi Dei, secundum compositionem ad
carnem animatam anima rationali, ut dicitur in

D. Thom.

Caietan.

Palud.

Durand.

Scot.

quinta Synod. actione. 8. can. 3. & in idem recidit,
quod dicunt, Christum ex diuinitate, ac humanita-
te constanter, esse vere vnum quid, quod beata Vir-
go genuit, ut dicitur in Concilio. Toletan. 6. & 11. in
confessionibus fidei, hoc etiam est, quod in Concil.
Francoford. in libro sacrosyllabo dicitur, *Quis eum*
adoptasse in filium credatur, cum tota sancta Trinitas ho-
minem Christum in vero Virginitate optata sit. Hoc etiam
sensu definitur saepe in Conciliis Graecis hanc vnio-
nem factam esse secundum hypostasim, seu substanti-
am, ut videre est in 2. anathematismo Cyrilli. & in
epistola. 8. eius, receptis in Concilio Ephesino, tom. 1.
can. 12. & 14. sensus enim est, hanc vnionem talem
esse, ut ex ea resultet vna hypostasis Christi in dupli-
ci natura subsistens. Denique cum Scriptura dicit,
Verbum esse factum carnem, aut Deum factum esse
hominem, satis aperte docet hunc fuisse terminum
huius vnionis, idem autem terminus, qui illis verbis
complexè significatur, declaratur simpliciter, & in-
complexè per illum terminum, hic homo Christus,
ut Deus homo. Ratione etiam patet, quia in omni
vnione terminus adaequatus ex ea resultans est ipsum
compositum, vel quali compositum ex rebus vni-
tis, ut patet in exemplo supra posito de resurrectione,
& idem est in omnibus similibus, ergo simpli-
citer in hac vnione terminus est illud vnum, quod
resultat ex rebus vnitis, sed hoc nihil est aliud, quam
Christus Deus homo, ergo. Et confirmatur, quia
hic homo Christus, ut subsistit in duabus naturis, est
vere vnum quid, ut traditur late in Concilio Ephe-
sino, & Chalcedonensi, act. prima, vbi multa ex Pa-
tribus referuntur, & in Symbolo Athanasij expres-
se habetur, Sicut anima rationalis, & caro vnus est
homo, ita Deus, & homo vnus est Christus, & infra
quaest. 17. hoc latius dicitur: sed hoc vnum ante hanc
vnionem non erat, & per illam resultauit, tanquam
quid per se primo intentum per illam, ergo est adae-
quatus terminus eius.

P. Synod.

Cons. Tolet.

VI

Cyrill.

Conc. Eph.

Dico secundo, primum, & adaequatum termi-
num incarnationis esse substantialem, seu quandam
indiuiduum substantiam. Haec assertio sequitur a-
perte ex praecedenti: quia hic homo CHRISTVS
quedam indiuidua substantia est, sed ille, quatenus
DEVS homo est, est terminus huius vnionis, er-
go.

Cons. Eph.

Chalcedo.

Athanasij

go. Et confirmari hoc potest ex capite: Cum Christus, extra de hæreticis, ubi Alexand. Papa definit. Christum, secundum quod est homo, esse aliquid, quam definitionem aliqui explicant, ut solum sit contra Manichæos, qui negando veram in Christo humanitatem, consequenter dicebant, Christum, ut hominem, non esse aliquid, sed potius nihil, quia non fuit verus homo, sed apparens. Ita exponit Franciscus Penna in scholiis ad directorium inquisitorum. 2. p. lib. 2. scholio. 3. & videtur favere ratio, quæ in textu subiungitur, scilicet quia sicut Christus verus est Deus, ita verus est homo ex anima rationali, & humana carne subsistens. Sed difficile creditur est, hunc esse sensum illius definitionis, quia ut constat ex Concilio Lateranensi sub eodem Alexand. III. pag. 49. cap. 20. illa definitio edita est contra aliquos Parisienses & Rhemen. Doctores, qui eo tempore ita loquebantur. Non est autem credibile eos fuisse locutos in sensu Manichæorum: sed fortasse negabant, Christum, ut hominem, esse aliquid, scilicet substantiale, & absolute, & ita intellexit D. Thom. hanc definitionem hic. artic. 6. in argumento, sed contra, & alij scholastici, & expositores omnes. Et confirmatur: quia (ut infra disputatione sequenti ostendemus) hæc unio substantialis est: sed terminus actionis, vel unionis substantialis ad substantiam per se primo terminatur, ergo. Sed dicere potest aliquis terminari hanc unionem ad ipsam humanitatem, vel secundum se vel prout existentem in Verbo, & illam, ut sic esse terminum huius unionis; non vero hunc hominem, vel substantiam aliquam perfectam. Qui modus dicendi solet tribui Durando. Sed licet humanitas, ut unita Verbo, possit dici veluti formalis terminus huius unionis propter rationem dictam, quam latius explicabimus disputatione sequenti: non tamen dici potest totalis, & integer terminus: quia substantialis actio unitiva, quamvis proxime veretur circa extrema, quæ unit, vel utrumque vel aliquod illorum immutando, & modificando; tamen per se primo non tendit, nisi ad totum ipsum, quod resultat ex unione extremorum, ad illud enim tendit tota actio, vel immutatio, quæ fit in extremis, quæ unitur, ergo illud est totalis, & ad quatuor terminus per se primo intentus per talem actionem, vel unionem: hoc autem in proposito non est humanitas ipsa, nec secundum se, nec prout unita: sed hoc totum Christus Deus homo. Neque contra hanc resolutionem occurrit specialis aliqua difficultas præter eas, quæ communes sunt huic mysterio, quas paulatim in duabus sequentibus expediemus.

SECTIO II.

Utrum terminus huius unionis fuerit aliqua substantialis natura.

In hac questione tractandus est error Eutychetis: qui ut intelligatur, advertendum est varios errores extitisse illorum, qui vnam in Christo naturam posuerunt. Negarunt enim quidam veram unionem inter utramque naturam divinam & humanam, tribuentes Christo, vel solum divinam, ut Manichæi, & alij antiquiores hæretici, vel solum humanam, ut Paulus Samosat, & alij. Sed hic error non pertinet ad præsentem disputationem; est enim in prima disputatione confutatus. Alij ergo errarunt, ponendo in Christo vnam naturam conflam, seu resultantem ex unione duarum naturarum, divinæ, & humanæ, iuxta quem errorem terminus huius unionis est aliqua natura substantialis. Qui error variis modis intelligi potest. Primo, ut hæc unio facta sit per con-

fusionem, mixtionem, & transmutationem duarum naturarum in vnam tertiam, sicut contingit in productione mixti ex simplicibus substantialiter transmutatis, ut tenuit quidam Polemius, ut Theodoret. refert lib. 4. hæreticarum fabularum, quin & errorem Eutychetis ita multi patres explicarunt, quos statim citabo. Et eundem secuti sunt Iacobitz apud Niceph. lib. 18. ca. 45. & Acephali duce Severo, ut sumitur ex VII. Synodo, Acto. i. circa finem in fragmento vitæ sancti Sabbæ, quorum fit mentio in V. Synodo, Act. 1. in libello Monachorum ad Menam, & in alio ad Synodum, & aliis locis eiusdem actionis, & Concil. Hispal. II. capit. 12. & Damascen. contra hos scripti librum de natura composita, ex cuius discursu, & rationibus constat hos hæreticos posuisse compositionem vnius naturæ in Christo per veram mixtionem, sicut mixtum dicitur componi ex elementis. Refert etiam Nicephor. lib. 18. cap. 45. hos vocatos esse Acephalos, quia sine Episcopis debebant, qui sunt capita Ecclesiarum, quod etiam notavit Sanderus libro 7. de visio. Monach. hæres. 106. melius, quam Castro, qui verbo, Christus, hæres. 4. dixit dictos esse Acephalos, quia duce caruerunt, quod falsum esse constat ex dictis.

Secundo modo ab aliis assertus est hic error, quod scilicet hæc vna natura resultaverit per conversionem humanitatis in divinitatem. Hic fuit error Eutychetis, quantum ex Leone Papa colligitur, epistola. v. c. ad Flavianum, & ex epistolis Flavianiani ad ipsum, quæ ante illam habentur inter epistolas Leonis: ubi tamen dicitur, Eutychetem excitasse errorem Valentiniani, & Apollinaris. Sed intelligendum est quantum ad unitatem naturæ, nam in modo aliter erravit. Virgilius etiam libro 1. & 2. contra Eutychet. Eodem modo explicat hunc errorem, & evidentissime August. hæres. 90. Ambrosius lib. de Incarnatio. cap. sexto, ubi mutationis & conversionis etiam mentionem fecit, tacito tamen nomine Eutychetis. Ita etiam refert hunc errorem Nicephor. lib. 18. capit. 45. Theodoretus lib. 4. hæret. fabular. & confutat illum in dialogo Inconfus. & immutab. Hac etiam ratione dixit Eutyches Christum subsistere ex duabus naturis, non in duabus, quia censuit duas naturas unionem facta non permanfisse. Ideo etiam dicebat divinitatem passam fuisse, & crucifixam & Theodoret. supra refert lib. 4. cap. ultimo, & Sanderus lib. 7. de visio. Monarch. hæres. 102. quia illam naturam non compositam, sed reuera vnam, & eandem omnino fuisse existimabat. Unde Damascenus lib. 3. capit. 3. hunc errorem tractans ait posuisse vnam naturam, vel simplicem per transmutationem vnius in aliam, vel compositam per simplicium transmutationem eo modo, quo corpus hominis ex elementis componitur. Denique in hoc sensu damnatur clare hæc hæresis toto Concilio Chalcedonensi, & aliis infra citandis. Hunc errorem secutus est Dioscorus, ut patet ex Concil. Chalcedonensi, act. 1. & 16. & Act. 3. in epistola ad Martian. de damnatione Dioscori & ex Liberato in breuiario. cap. 12. & 13. & Nicephor. libro decimo quinto, capite 4. 8. & 30. Idem error tribuitur Euseb. Cæsariensi. in VII. Synodo, act. 5. & 6. circa finem, ubi ex Athanasio & Cyrillo aliqua contra illum referuntur. Refert etiam Nicephorus Petrum Graphæum hunc errorem fuisse secutum, atque ita totam Trinitatem passam fuisse asseverasse, aiebat enim vnam naturam Christi tribus personis communem vere passam fuisse. Itaque in illo Trisagio, Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, dicebat addendam illam partem, qui passus est pro nobis, ut etiam reculit Nicephor. lib. 15. capite 18. Damascenus libro 3. capite decimo, & epistola de Trisagio, & ab hoc orti sunt hæretici dicti Theopasitæ, & Patripassiani, ut Præteol. supra, & Sander. hæres.

hæref. 104. Philopontis etiam, alias Ioannes Grammaticus huic errori adhæsit, vt Nicephor. libro 18. cap. 46.

Tertio modo errarunt alij è conuerso, ponendo vnam naturam in Christo, per conuersionem diuinitatis in humanitatem. Ita Apollinar, qui non totam diuinitatem, sed quandam eius particulam ab illa decisam dixit conuersam fuisse in humanitatem, vel (quod idem est) humanitatem factam esse ex diuinitate. Ita refert August. hæref. 55. & Epiph. hæref. 76. vbi contra hunc errorem refert epistolam Athanasii ad Epictet. idem Euthym. 2. par. Panopl. tit. 15. & Niceph. li. 11. histor. capit. 12. & Soerat. lib. 5. Tripart. capit. 44. sæpe tamen in historiis, seu autoribus antiquis hi errores ex diuerso explicandi modo confunduntur, & eisdem autoribus tribuuntur, quoniam, vt ex Cyril. episto. 30. constat, & ex eodem Cyrilli refertur in citato loco ex VII. Synod. perinde existimabant dicere Verbum in humanitatem esse conuersum, vel è contrario humanitatem in Verbum. Ac denique hos errores fuisse antiquissimos in Ecclesia etiam ante Eutychem, vel Apollinarem constat ex Irenæo, in expositione fidei, vt sic inquit: Vos, qui ad baptismum aspirare fingitis, qui, vt tollatis duas naturas, quæstiones tales proponitis, qui mixturam, confusionem, & mutationem in deitatem ex corpore, vt hæc confundatis, comminimini, qui nunc in carnem Verbum verum asseritis, nunc carnem in Verbi essentiam, & hæc mentis deprauatione nihil vos sapere ostenditis, &c. Sed & nouos huius temporis hæreticos hæc Eutychiæ hærefi fuisse infectos refertur Lindanus dialogo. 2. sui Dubitantij, & Eckius contra confessionem Zuïnglij, isti enim (vt inferius latius quæstione 16. videbimus) eam vnionem inter humanitatem, & diuinitatem somniant, vt alterius naturæ attributa omnia, alteri naturæ etiam in abstracto communicentur, quod sine confusione, vel vnus naturæ in aliam transmutatione, ne concipi quidem possit.

Quarto modo declarari potest hic error, vt non pertransmutationem alicuius naturæ in aliam, sed compositionem vna natura ex duabus resultauerit, vtraque in suo esse integra manente, solumque in vnione mutatione facta, ad eum modum, quo ex anima, & corpore vna natura confurgit. Huius erroris sic explicati meminit Iustinianus Imperat. in edicto fidei ad Ioan. II. & Castrus verbo, Christus, hæref. 4. suspicatur Eutychem hoc sensu errorem suum asseruisse propter quædam verba Gelasij Papæ, libro de duabus naturis contra Eutychem circa medium, qui habetur tom. 5. Bibliothecæ Sanctæ, sed nihil ex eo colligi potest, nam, licet dicat Eutychem explicare suum errorem illo exemplo animæ, & corporis, non tamen ait eundem modum vnionis posuisse, quin potius in principio libri aperte significat Eutychem, eum sensum in suo errore, quem nos supra explicauimus tenuisse, & aperte Euthym. lib. 2. Panopl. tit. 15. ex Athanasio refert tam hæreticos, quæ Catholicos illo exemplo animæ, & corporis in explicando hoc mysterio vltos fuisse, diuersa tamen ratione illos ad diuinitatis mutationem, & euerfionem humanitatis, nos vero solum ad ostendendum fieri posse, vt duarum rerum vna solum persona sit. Huc etiam spectat error eorum, qui veram animam in Christo negauerunt, asserentes Verbum loco animæ in Christi carne fuisse, hi n. cōsequenter asserere tenebantur vnā naturam fuisse ex Verbo, & carne compositā. Sed contra hunc errorem dicemus quæstione 5. Fundamentum omnium istorum errorum fuit, quia non intelligebant vnam personam esse posse nisi vnus naturæ, nihil enim inter personam, & indiuiduam naturam distinguebant: quia ergo in Christo vnam personam continebantur, diuinam

& humanam, inde ferebant vnam in eo esse naturam, ab quo modo ex diuina, & humana constaret. Ita colligitur ex Concil. Chalcedon. actione 1. & ex Patribus supra citatis. Præsertim ex Vigilio, Theodor. Damasc. & ex eodem Damascen. libro 3. capit. 3. & Gregor. Nyss. lib. de differentia essentiarum, & hypostasis, & D. Tho. 4. contra gentes ca. 35.

Dico primo, in Christo Domino post incarnationem duas permanisse naturas integras, & inconfusas, diuinam videlicet & humanam. Est conc. de fide definita in Concil. Ephesi. I. & Chalcedon. præsertim act. 1. & collatione 8. can. 8. & in VI. Synodo act. 11. 13. & 18. & Lateran. sub Marth. 1. consultat. 5. a canon. 4. vique ad 9. & in Lateranens. sub Innocent. III. quod habetur in capit. firmiter. extra. de sum. Trinitat. & fid. Catholi. & in Florent. in fidei vnionis, & in Toleran. 4. 5. & 11. & in Hispal. II. capit. 13. vbi plura scripturæ testimonia congeruntur, & optime ex Leone Pap. Episto. 10. ad Flavian. & recipitur tanquam dogma fidei in citato edicto Iustiniani Imperat. Secundo hanc veritatem probante, & defendunt patres supra citati præsertim Gelasius, Athanasius, Vigilius, Iustinus, Epiph. Damascenus & Theodor. in dialogo Inconfusus, qui plures refert, Iustinianus & Eoet. libro de duabus in Christo naturis contra Eutychem, & Nestor. libro 1. ad Traimum. Tertio probatur breuiter ex principiis supra positis in 2. disputat. nam filius Dei, seu Christus Dominus post incarnationem permansit verus Deus, mansit ergo in illo integra, & perfecta diuinitas. Similiter permansit etiam verus homo, igitur veram, & integram humanitatem conseruauit, quia verus homo vera humanitate constitui debet.

Et confirmatur ad hominem contra hæreticos. Illi enim fatentur, quia Christus est Deus, & homo, necessarium esse, vt ex duabus naturis subsistat. Sed essentialis ratio hominis, & Dei non minus requirit subsistere in vera diuinitate, & humanitate, quam ex illis, quia homo, vel Deus, & vnuerse omnis substantia non constituitur, & denominatur talis essentialiter à natura, ex qua facta est, sed à natura, in qua subsistit, & quæ in ipsa manet, quæ est quasi forma, & ratio, vt talis sit. Et ad hoc confirmandum est optimum testimonium Pauli ad Philip. 2. Qui cum in forma Dei esset, id est, cum in diuina natura subsisteret, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, non quidem amittens naturam Dei. Sed formam seruus accipiens, id est, naturam humanam, per quam est, in similitudinem hominum factus, & habitum inuentus, vt homo. Confirmari etiam hoc potest illis testimoniis, in quibus aliquando tribuuntur Christo proprietates quæ illi conueniunt ratione diuinitatis, vt esse imaginem, & figuram paternæ substantiæ, esse vnum cum Patre, esse principium Spiritus sancti, & similia. Et illis, in quibus tribuuntur ea, ex quibus vera humanitas constat, vt caro, anima, sanguis, & similia, de quibus infra suo loco. Confirmantur hæc etiam testimonia, in quibus nunc Christus dicitur æqualis Patri, nunc minor, hæc enim propter diuersas naturas dei necesse est, quia per eandem naturam non potest esse minor, & æqualis, & ideo nunquam Spiritus sanctus dicitur minor Patre, aut Filio, quia nullam habet inferiorem naturam. Tandem Diuinitas Christi sæpe variis miraculis, & testimoniis Angelorum, & ipsius Dei patris declarata est, vera autem humanitas passione, & morte, & aliis humani corporis defectibus satis est comprobata, de hac probatione legatur Hilar. qui eleganter illam persequitur libro. 2. de Trinit. Vltimo arguitur ratione, quæ inter explicandum articulum D. Thom. sufficienter tradita est, & iterum in sequenti conclusione indicabitur.

Dico

Dico secundo, Terminus huius unionis non fuit aliqua substantialis natura ex humanitate, & diuinitate constituta. Est de fide, & probatur facile ex dictis. Primo, quia non potuit illa natura resultare ex duabus aliquo extrinsecis primis modis in tribus primis erroribus indicatis. Primo, quia si ytraque, vel altera natura esset in aliam commutata. Christus aut non esset verus Deus, aut non esset verus homo, aut neutrum esset. Imo nec Patri, nec nobis confubstantialis intelligi posset. Secundo, quia necessariū esset diuinam naturam fuisse aliquo modo mutatā, vt circa literam D. Thom. declaratum est. Tercio, quia Christus passus fuisset, & mortuus in illa vnica natura, atque adeo non minus in diuinitate, quam in humanitate. Quarto, quia non minus Pater, & Spiritus sanctus fuissent incarnati, quam Verbum, quia illa mixtio, vel confusio facta esset in natura communi omnibus tribus personis, hanc rationem tetigit Concil. Toleranum sextum in confess. fidei cuius verba, prout in communibus exemplaribus habentur, mendosa sunt, & vix possunt intelligi, ex antiquo vero codice manu scripto sic emendari debent. *Solus filius suscepit humanitatem in singularitate persone, non in vnitate diuina nature, id est, in eo, quod proprium est filij, non quod commune est Trinitati, nam si naturam hominis, Deique, alteram in alteram confudisset, tota Trinitas corpus assumpsisset, quoniam constat naturam Trinitatis esse vnā, non tamen personam.* Vltimo argumentatur Leo Papa quia oportuisset humanitatem præexistisse ante vnionem, quomodo enim aliter humanitas in diuinitate conuerteretur potuisset? Nec vero potuit illa vna natura resultare ex duabus modo indicato in quarto errore, scilicet per compositionem, vt constat ex concilijs supra citatis, & ex ijs, quæ statim afferemus soluendo vltimam obiectionem, & ex rationibus sufficienter circa literam D. Thom. explicatis.

Ad fundamentum errorum dicendum est late in sequentibus. Nunc breuiter dicitur, naturam distinguī aliquo modo à supposito, & ideo licet in Christo sit tantum vnū suppositum, posse nihilominus illud in duplici natura subsistere.

Sed contra primo. Quia Ioan. 1. dicitur. *Verbum caro factum est*: sed hoc significat conuersionem Verbi in carnem, sicut cum Ioan. 2. dicitur, *aquam fuisse vinum factam*, significatur aquam fuisse conuersam in vinum. Respondetur simili argumento probari posse Verbum conuersum esse in peccatum, seu in maledictum, quia 2. ad Corinth. 5. dicitur, *qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Et ad Galat. 3. dicitur. *Factus pro nobis maledictum.* Sicut ergo inquit Athanas. episto. ad Epist. dicitur pro nobis factum peccatum, id est, hostia pro peccato, non quia in peccatum conuersum sit, sed quia carnem assumpsit in similitudinem carnis peccati, in quo hostiam offerre posset pro peccato: ita dicitur Verbum caro factum, non quia in carnem transiit (*hoc enim impietatis est vltima*, vt recte Chrysost. super Ioan. dixit) sed quia carnem sibi in vnitatem personæ copulauit, nam in vniuersum loquendo, vt aliquod suppositum dicatur, aliquid aliud fieri, non oportet, vt in illud mutetur, sed satis est, vt sibi vniat, vel acquirat formam, vel naturam aliquā. Sicut dicitur homo fieri sanus, non quia in sanitatem conuertatur, sed quia sanitatem acquirit. Et Gene. 2. dicitur *homo factus in animam viuētem*, & ad Hebr. 7. dicitur *Christus factus pontifex*, ac denique ad Philip. 2. dicitur *factus homo formam serui accipiens*: sic ergo vt recte dixit Gregor. lib. 9. epist. 61. *Verbum carnem dicimus factum, non immutando quod erat, sed suscipiendo, quod non erat, nostra auxit, sua non minuit.* In illo autem loco Ioan. 2. ex ipsa re de qua agitur, & ex antecedentibus, & consequentibus colligitur, aquam factam esse vinum per conuersionem. Ex quo non fit, omnem similem locutionem eodem

modo explicandam esse. Et iuxta hæc obiter explicanda est, aliquorum Patrum locutio, quæ nobis hoc loco obijci posset, quoniam videntur interdum dicere, ita Verbum carnem esse factum, sicut in Eucharistia panis fit Corpus Christi, sicut in Iustinia. Martyr. Apologia. 2. pro Christianis inquit. *Quem admodum per Verbum Dei caro factus Iesus Christus seruator noster, carnem, & sanguinem pro salute nostra habuit, sic etiam per Verbum precationis, & gratiarum actionis sacram ab ipso alimoniam, quæ mutata nutrit nostras carnes, & sanguinem, illius incarnati Iesu carnem, & sanguinem esse didicimus.* De quo testimonio, & alijs dicemus late agentes de Eucharistia: nunc breuiter comparatio in hoc solum posita est, quod sicut Verbum incarnatum veram carnem & sanguinem habuit, ita sub speciebus panis, & vini per consecrationem est vera caro, & sanguis Iesu Christi, vt ipsa Iustini verba manifeste declarant, vnde similitudo in modo unionis, seu mutationis posita non est.

Sed contra secundo, quia sancti sæpe comparant hanc vnionem cū coniunctione animæ, & corporis, vt videre est in Symb. Athanas. & in Leonē Pap. epistola 11. ad Iulian. Iustino Martyre in exposit. fidei, & Cyrill. episto. ad Monach. Aegypti. August. epist. 3. & 57. & tractat. 47. in Ioan. circa finem: at vero anima, & corpus, ita coniunguntur, vt ex eis resultet vna natura. Respondetur ex Damascen. lib. 3. cap. 26. Cyrillo lib. de Incarnat. capi. 7. Athanas. Iustini, & alijs sanctis supra citatis, in exemplis, quibus hoc mysterium explicatur, non esse in omnibus exactam similitudinem querendam, nulla enim reperiri potest, alias mysterium hoc singulare non esset, vt August. dixit epist. 3. ad Volusian. Quin potius ait Hilarius. lib. 10. de Trinit. exempla, quæ ad hoc mysterium explicandum afferri solent, in pluribus esse dissimilia, quam similia. In exemplo ergo adducto in duobus tenet similitudo, primo, quod sicut corpus, & anima, quamuis diuersæ animæ sint, in vna persona conueniunt; ita diuina, & humana natura quamuis distinctæ sint, in vna persona copulantur, est tamen in hoc differentia: nam illæ sunt naturæ imperfectæ, & essentielles partes, & ideo non tantum vnā personam, sed etiam vnā naturam componunt, natura vero diuina & humana sunt integræ, & perfectæ, quæ non possunt ad componendam vnā naturam inter se immediate coniungi. Secundo tenet similitudo in hoc, quod sicut anima operatur per corpus, tanquam per organum sibi substantialiter coniunctum: ita diuinitas per humanitatem; de qua similitudine in expositione artic. 6. satis dictum est.

Sed contra tertio, quia Cyril. epistol. ad Succes. ita loquitur: *Non oportet intelligere duas naturas, sed vnā naturam Verbi Dei Incarnatam, quam locutionem comprobatur autoritate Athanas. vt retulit Eustathius Beriti Epist. in Conc. Chalced. act. 1. circa finem.* post vltimam Cyrilli epistolam, ibi recitata, & ideo Dioscorus, cum à Catholicis Episcopis recederet, dixit in vltimis verbis illius actionis, se sequi sanctos patres Cyrillum, Athanas. & Greg qui semper vnā naturam Verbi incarnatam, & non duas post adunationem docuerunt. Respondetur breuiter duas esse partes in illa locutione. Prima est absolute negans in Christo duas naturas, & hæc nunquam est apud Cyril. sed ab hereticis vel imposita illi est. vel male intellecta, passim enim Cyril. in suis operibus duas naturas prædicat sine confusione vt videtur de Incarn. vni geniti. ca. 12. & epist. 1. ad Succes. & epist. 28. ad Ioan. Antioch. quæ in dicta actione prima Concilij Chalcedonensis recitatur, & in ea inquit Cyril. quosdam hoc sibi imposuisse, quos insaniare dicit. Vnde, cum aliquando Cyrill. duas videtur negare naturas, non absolute, sed cum adiectione negat, scilicet, ita vt sint personaliter distinctæ, siue

Locutio sancti
Iustini.

Iust. Martyr

Obiectio 2.

at hanc

Leo Papa

Respon.

Iustini.

Cyrill.

August.

Damasc.

Obiectio 3.

Cyrill.

Athanas.

Eustath.

Conc. Chalced.

Respon.

Cyrill. sen.

termino v-

nionis hypo-

statice.

fuere ita, ut constituant alium, & alium, hominem & Deum, ut ipse loquitur epist. 2. ad Succes. & eodem sensu loquitur Athanas. lib. de incarnatione Christi & idem in Cyrill. epistol. 30. ad Eulogium. Sic etiam lib. 1. de fid. ad Regin. circa principium negat duas, alteram, quæ adoratur, & alteram, quæ non adoratur, semper enim in huiusmodi locis contra Nest. agit. Altera pars illius locutionis Cyrilli est affirmans unam naturam Verbi Dei incarnatam, & hæc reperitur interdum apud Cyrill. citatis locis, & epist. 29. ad Acacium, & 30. ad Eulogium, ubi inquit. *Vna est natura Verbi, sed illam dicimus incarnatam.* Et primo exponitur in illo edicto Iustiniani Imperatoris, naturam ibi pro substantia sumptam esse, pro qua expositione citantur verba Cyrill. epist. 1. ad Succes. dicentis. *Quantum ad videndum oculis anima quemadmodum incarnatus est vnigenitus, duas naturas dicimus: vnum autem filium Dominum DEVM Verbum incarnatum.* Clarius hoc indicat idem Cyrill. in lib. ad Eupotium in defensione secundi anathematisini cum enim Theodo. ipsum reprehenderit, quod vnionem secundum substantiam posuerit, quia videtur significasse mixturam diuinitatis, & carnis factam esse: respondet Cyrill. per vnionem secundum substantiam, nihil aliud se significare voluisse, quam hoc solum, *Verbi naturam*, hoc est, substantiam, quæ est ipsum Verbum, vere humanæ naturæ vnitam esse, citra ullam conuersionem, &c. & alijs locis citatis eandem expositionem indicat. Vnde Damasc. lib. 3. cap. 6. cum ex sententia Cyrilli, & Athanasij Verbi naturam incarnatam esse dixisset, subdit, *Cum Verbi naturam dicimus, Verbum ipsum significamus.* Idem tamen Damascen. infra cap. 11. hanc expositionem rescit, ex verbis eiusdem Cyrill. epist. 2. ad Succes. ubi Cyrill. se defendit ab his, qui ipsum calumniabantur eo, quod vnā Verbi naturam incarnatam diceret, quia non absolute vnā, sed incarnatam dixerat, ut alteram, quæ incarnata est, alteram qua incarnata est, distingueret. Ex quo colligit Damascenus naturam non sumptam pro persona, quia, si de persona esset sermo, & simpliciter vnā dici posset, & non posset in alterā, & alteram distinguere. Idque confirmat Damascen. qui naturam Verbi incarnatam dicimus, non autem passam, non ergo naturam pro persona accipimus, quia personam etiam passam dicere possumus. Secundo ergo exponitur, ut sensus sit, Verbi naturam propriam videlicet, & essentialē esse vnā, illam vero post vnionem esse incarnatam, id est, carni vnitam, quod alias ipse dicit esse vnā, tanquam incarnati Verbi, nam quia illa vnā natura idem est cum Verbo, non potuit Verbum vniri carni, quin natura illa maderet carni vnita, & in hunc modum imposuit illam locutionem quinta Synod. collat. 8. can. 8. ubi per eam vocem, *Vnam naturam incarnatam*, vnionem naturarum secundum substantiam significatam esse dicit. Idem Concilium Lateranense sub Martin. can. 5. & Gelasius Pap. in lib. de duabus naturis, & Maxent. in professione fidei, quæ habetur tomo 5. Bibliothec. Sanctorum, & Damascen. supra, qui in eandem sententiam refert Leontium Byzantium, & constat satis ex verbis, & locis Cyrill. supra citatis qui eodem modo loquendi vsus, ut Nestorium refelleret, qui abutebatur termino duarum naturarum, ut introduceret duo supposita, & ita ponebat duas naturas, non solum distinctas, sed etiam distinctas, & propria supposita constituentes. Quo sensu dixit etiam Athanas. lib. de Incarnat. Christi ante finem. *Neque dua præstabilitudines* (sic enim loquitur) *seorsum sunt constituendæ, neque secundum rationem augescens virtutis, sed secundum rationem existendi sine defectu, ut vnus vnusque sit per omnia Deus, & homo, sic etiam Damascen. libro de composita natura, & libro tertio de fide, cap. quinto, & octauo, dicit in Christo multiplicari naturas secundum quantitatem*

A diseretam, licet persona vnā sit. Denique, quamuis de sensu Cyrilli satis constet, tamen quod ad vsum illius locutionis pertinet, vitanda est assertio vnus naturæ, nam licet propria natura Verbi, seu diuinitas possit dici incarnata ut ex dictis patet, & latius dicemus infra q. 3. articulo 2. tamen vnā naturam Verbi esse incarnatam, seu Verbum habere vnā naturam incarnatam, simpliciter asserendum non est, nisi præmissa prius sufficienti explicatione iam dicta.

SECTIO II.

Virum terminus huius vnionis fuerit aliqua persona & ita incarnatio facta fuerit in persona.

IN hoc dubio tractandus est secundus principalis error huius materiæ, qui duas in Christo constituit personas, vel hypostasies, consequenter negauit vnionem hanc terminatam esse ad aliquam personam: sed ad accidentalem vnionem DEI ad personam Christi, seu personæ Christi ad personam Verbi. Hic fuit error Nestorij, qui hanc vnionem dixit factam esse per singularem effectum, & excellentissima dona gratiæ, ratione quorum Christus singulari modo vocatur templum DEI, & filius Dei, ac Deus, non per essentiam, seu substantiam: sed per singularem quandam participationem, ut constat ex Concilio Ephesino, & varijs epistolis, quæ in eo referuntur. Refert etiam Augustinus hæres. 89. & Damascenus libro de hæresibus circa finem, Theodoret. libro secundo hæret. fabul. capit. penultim. Vincentius Lyrinens. libro de contra phanas vocum nouitates. Liberatus in Breuiario capite quarto Euagrius libro primo historiæ capite quarto Socrat. libro septimo capite trigesimo secundo Nicephor. libro decimo quarto, capite trigesimo primo. Et ante Nestorium docuit hunc errorem Theodorus Mopsuestenus, teste D. Thom. 4. contra gent. capite trigesimo quarto, & colligitur ex V. Synodo, collat. 4. 5. ubi referuntur libri Cyrilli contra hunc Theodorum, & posteriori fragmento ex libro secundo id expresse asseritur, & in his quæ referuntur ex libellis porrectis à presbyteris. Idem sumitur ex Ioanne Maxentio in Profess. fidei in tomo quinto Bibliot. & ex Damascen. libro tertio, capite tertio, Niceph. libro decimo quarto, capite trigesimo & trigesimo secundo, libro decimo septimo, capite vigesimo primo. Imo ante hos semina huius erroris iecerunt hæretici, qui Christum purum hominem esse dixerunt, ut constat ex Athanas. in primo tom. orat. quod vnus sit Christus, ubi hunc errorem impugnatur, & Irenæ. libro primo, capit. 24. & 25. & Epiphani. hæres. 28. & Ambros. epist. 40. & libro de incarnat. Dominicæ sacramento. capite sexto, ubi eundem refellit errorem. Item ex Eusebio libro 4. hist. c. 7. Theod. lib. 2. hæret. fabul. à principio. Hos secuti sunt Artemon, Montanus, & Theod. Bizantium, ut constat ex Niceph. lib. 4. c. 20. & 21. Euseb. lib. 5. c. 28. ubi addit Paulus Samosatenum, & addere etiam possumus Photinū, Marcionem & similes, de quibus 1. gi possunt Epiph. August. Damasc. Philostrius, & alij in Catalogo Hæret. Huius etiam hæresis adhæsit aliquando Theodo. ut ex actis Concilij Ephesini, & ex 5. Synod. act. 5. constat & ex obiectionibus Theodo. contra anathemata Cyrilli, postea vero resipuit, ut patet ex Concil. Chalced. act. 1. post epist. Theodosij, & Valentiniani ad Dioseorum, & ex eodem Theodoret. lib. 4. hæret. fabula. ca. p. penult. Ad hunc etiam errorem declinasse Petrum Gnapheum colligitur ex Damascen. libro 3. cap. 10. dicit enim eum addi-

Iustinian.
Imperat.
Cyrill.

Theodor.

Damasc.

Cyrill.

V. Synod.
Conc. Laic.
Gelas. Pap.
Maxent.
Damasc.
Leont. Byzant.

Athanas.

Damasc.

Error Nestorij, & aliorum.

Conc. Ephes.
August.
D. masc.
Theodor.
Vincent.
Lyrin.
Liberat.
Euagr.
Socrat.
D. Thom.
V. Synod.
Athanas.
Irenæus.Epiphani.
Ambros.

Conc. Chalced.

Damasc.

addidisse quartam Trinitati personam, scilicet Christi hominis, & ideo addidisse in Trisag'o illam partem, qui crucifixus est pro nobis, & hunc diuideret ab omnibus tribus personis. Addit vero Damascenus hunc etiam dixisse totam Trinitatem passam fuisse, & crucifixam, quod potius ad Nestorianam heresim pertinere videtur, vt art. 1. notauimus; & ex multis, quæ in V. Synod. act. 1. referuntur, videtur colligi in vtrumque errorem declinasse prius fortè in vnum, & postea in alterum, vt videtur indicari in epistola Felicis Papæ. Tertij ad Acacium, vbi illum deponit eo quod huius Errori errorem secutus est: fuit autem ille Eutychianus. Vel fortasse hic hereticus simul dixit. Deum non vere ac substantialiter fuisse hominem, eo tamen modo, quo homo factus dicitur, & pro nobis passus, æque omnibus personis conuenire. Hunc errorem secuti sunt postea Bonifacii, sicut dicit à Bonoso, vt refert Phylastrus, & Prateol. & sumptum est Ildoro lib. 8. originum, cap. 5. vbi tantum refert hos asseruisse, Christum esse filium Dei adoptiuum, non naturalem, ex quo plane sequitur personarum distinctio. Vnde idem Prateol. verb. Felix 2. eodem modo explicat Felicianam heresim, quam Elipandus etiam locutus est, qui dixit Christum esse filium Dei adoptiuum, potiusque vt ait Prateol. in Christo duas hypostasies. Et eodem modo Ionas Aurelianus lib. 1. de cultu imaginum in principio, horum errorem reprehendens, ait, illius autorem fuisse Nestorium, quem isti imitati sunt, & eodem modo explicant hunc errorem Anton. 2. par. titu. 14. cap. 1 §. 6. & Galisardus Arcienf. in sua Chronogra. Anni 816. in Carolo Magno, ait, in Concilio Francof. damnatum fuisse Elipandum, qui personam Christi in duas diuidebat, & tandem hoc tempore hunc excitasse errorem Lucam Sternberger Prateol. refert libro 10.

Secundo alii heretici, vt inuidiam superioris erroris euitarent, dixerunt, in Christo tantum esse vnam personam, duo tamen supposita, vel hypostasies. Ita refert D. Thom. hic artic. 3. & 4. contr. Gentil. ca. 38. & alij scholastici in 3. d. 6. qui nullum certum autorem huius erroris referunt, sunt vero qui existiment ipsummet Nestorium, qui prius palam locutus fuerat, postea hoc modo dissimulasse, vel occultasse errorem suum. Quod ita esse colligitur ex Iustiniano in edicto fidei suæ ad finem in 2. tora. Concil. vbi ait, Concilium Ephesinum damnassee, Nestorium dicentem, vnam personam, non tamen vnam substantiam, & Ioan. Maxentius in responsione ad epistolam, nomine Hormisdæ P. conscriptam, hunc errorem tribuit Dioscoro, eumque late declarat, nam quia Christus representabat Verbi personam, & quia persona, nomen est dignitatis, dicebat in Christo esse vnam personam, quia fuit in illo vna dignitas Verbi homini Christo comunicata, quamquam Christus, & Verbum duo sint supposita, vel hypostasies. Et fortasse Felix & Elipandus paulo antea citati, in hunc errorem lapsi sunt; nam, vt fertur, illi vnam personam in Christo non negabant, sed aiebant, hominem in vna eademque Dei persona deglomeratum, atque carnis indumento indurum: hæc enim verba, in quadam confessione Elipandi leguntur, in libro Gothico manu scripto, qui in Tolentana Bibliotheca seruari dicitur: vnde, si verum est, Elipandus posuisse in Christo suppositum creatum, vt citati autores referunt, videtur sane prædicta Nestoriana fraude vsus. Alii verò, vt idem Ioan. Maxent. refert in 5. tom. Biblioth. in 1. suæ fidei professione, aliis verbis occultarunt hunc errorem. dicentes in Christo vnam esse personam, & vnam hypostasim, quas tamen inter se distinguebant & substantiam, vel hypostasim dicebant esse Verbi, personam vero hominis: forte, quia per accidentalem vniionem dicebant Verbum quasi induisse

Fr. Suarez Tom. 1.

A personam hominis vel quia in illa humanitate dignitas personæ Verbi representabatur.

Poterant verò è conuerso substantiam homini tribuere & personam Verbo, quia principalis dignitas erat Verbi. Fundamentum omnium istorum errorum fuit illud idem, quod in præcedenti dubio indicauimus. Cum enim omnes isti heretici non distinguere inter personam, & naturam, & in Christo crederent esse duas naturas integras, & perfectas, necessarium existimarent duas in illo ponere personas, vel hypostasies.

Dico primò, In Christo Domino, vero Deo, & homine, tantum est vna persona ex duabus, & in duabus naturis subsistens. Est de fide definita præcipue in Concilio Ephesino ad hoc maximè congregato, & postea in Concil. Calcedonenf. act. prima, & in V. Synod. collat. 8. can. 2. & in omnibus aliis supra citatis, & in Symbolo Athanas. vbi dicitur. *Perfectus Deus; perfectus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens*, & infra, *sicut anima & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus*, vnde in consecratione Episcoporum, cum ab eis petitur professio fidei, interrogantur, *Credis filium Dei Christum in duabus naturis, & ex duabus naturis subsistentem?* Et respondent, *credo*, vbi per priorem particulam in duabus naturis fit professio fidei contra errorem Eutychetis, per posteriorem verò, scilicet, *ex duabus naturis*, fit contra hunc errorem Nestorii, qui ex sola humana natura Christum subsistere dicebat, & ita vbiunque Concilia, aut patres alterum errorem reprehendunt, alterum etiam condemnant, vt videre est in omnibus supra citatis, præsertim in Leone Papa, & in illo edicto Iustiniani, & in Cyrill. ferè toto 4. tomo suorum operum, maximè in 12. anathematismis, & in eorum defensionibus, Damascen. lib. 3. fidei. cap. 3. 4. 12. & aliis. August. lib. 1. de Trini. cap. 13. l. b. 13. cap. 17. & in Enchiridio, cap. 35. & 36. Christus (inquit) *Deus & homo, Deus, quia Deus erat Verbum, homo, quia in vnitatem personæ accesserit Verbo animæ rationali, & caro, & episto. 126. cap. 4. explicat, quàm sit Christus altiori modo filius Dei, quàm nos, cum ille sit naturalis, nos verò adoptiuus: & huiusmodi testimonia & passim reperiuntur in patribus, & in sequentibus frequenter occurrunt. Præcipuum vero huius fidei fundamentum sumitur ex illis Sacre scripturæ locis, in quibus vnus, & idem à parte rei existens dicitur verus Deus, & homo, & quæ in vno loco scripturæ dicuntur de vero Deo, in alio dicuntur de vero homine. Ac denique per has particulas, *Hic, ille, ego, qui.* & similes demonstratur in indiuiduo idem Deus, & homo, hæc autem vera esse non possunt, nisi de eadem persona, quæ sub vtraque natura subsistat: sed huiusmodi testimonia indicata iam sunt in secunda disputatione. Nunc sufficiat illud Ioan. 1. *Verbum caro factum est.* Verbum enim quoddam singulare suppositum significat, & illud ipsum dicitur factum caro, quod non potest dici propter solam inhabitationem in carne tanquam in templo, nec propter aliquam specialem gratiam, vel fauorem, quàm ipsum Verbum caro concesserit, sicut non dicitur Spiritus sanctus fieri mulier, vel mater Dei, licet in ea singulari quodam modo habitauerit, illamque specialiter dilexerit, dicitur ergo *Verbum caro factum*, quia carnem suæ substantiæ vniuit. Explicatur amplius vis horum testimoniorum, nam cum verbi gratia Apocalyp. 1. dicit Christus, *Ego sum a, & o*, vel Ioann. 8. Antequam Abraham fieret ego sum, illud, *Ego*, ex vi significationis suæ accipitur pro supposito, quod est, hic homo, ergo idem suppositum, quod ante Abraham existerat in propria natura, nunc est hic homo, & cum priorem naturam non amisserit, fit, vt idem in duabus naturis subsistat. Et confirmatur secundo, nam cum in Scriptura hic homo Christus, dicitur Deus, vel Deus sumitur im-*

R

pro-

In Christo
vna tantum
persona in
duabus natura
subsistens
Con Eph
Calced
V. synod
Symbolum
Athanas.

Leo Papa
Edictum
Iustiniani
Cyrill Damasc
August.
Ioann. 1.

Apoc. 1. Io. 8.

proprie, & participatione quadam, & hoc est manifeste contra scripturam, ut in superiori loco ostensum est, vel Deus sumitur pro vero Deo, tamen copula, *est* sumitur abusive, ut sensus sit, *Est Deus*, id est, coniunctus vero Deo, vel habet in se Deum, aut alius similis, & hoc modo exponere, est euertere fidem, sic enim, cum Spiritus sanctus, aut Verbum dicitur esse Deus, posset illa copula abusive exponi dicto modo. Deinde quilibet homo iustus posset dici verus Deus, unde in hoc non esset differentia inter Christum, & alios sanctos homines, vel angelos, nisi fortasse secundum aliquam maiorem affluentiam diuinorum donorum, cum tamen Paul. ad Heb. 2. singulariter dicat, filium Dei, non Angelos, sed semen Abraham apprehendisse. Deinde, cum idem Christus, aut Verbum dicitur homo in Scriptura sacra, posset etiam id abusive exponi: nam cum verumque scilicet Deus, & homo æque de illo in Scriptura dicantur, absurdum, & voluntarium est, alterum abusive, alterum proprie intelligere. Quod si etiam concedatur Christum, aut Verbum improprie dici hominem, ruit nostra fides, sic enim dici etiam posset Christum non esse vere hominem, sed apparere, & contrario Verbum posset dici non solum homo, sed etiam humanitas, abusive explicando, quia habet humanitatem.

Vnicus ergo superest verus sensus, ut scilicet proprie idem Christus dicatur Deus, & homo, quod potest esse verum, nisi ratione vnius personæ ex duabus, & in duabus naturis subsistentis. Quod explicatur, & confirmatur tertio, quia duæ formæ, quæ in abstracto non prædicantur de se inuicem, neque etiam prædicantur in concreto, nisi propter coniunctionem in eodem supposito, ut in calore, & luce videre est, sic autem se habet in proposito humanitas, & diuinitas, quia vna non est altera: & tamen Deus est homo, & homo Deus, ergo id est propter coniunctionem talium formarum, seu naturarum in eadem persona. Et simile argumentum est, quod duæ substantiæ integræ accidentaliter vnitæ non se denominant substantialiter, sed denominatiue tantum; ut homo dicitur vestitus, non vestis, at vero in proposito, denominatio est substantialis, dicitur enim Deus homo, & non tantum humanatus. Et homo Deus, & non tantum Deifer, ut Nestorius dicebat. Quam rationem cum aliis explicitimus circa litteram D. Thom. artic. 2. Vltima ratio sumitur ex alio principio fidei, scilicet solum Dei Verbum factum esse hominem; non vero Patrem; nec Spiritum sanctum, quod esse verum non posset, si per consensionem tantum voluntatum, vnio facta esset, aut per eximiam aliquam gratiam, aut solam coniunctionem causæ vel organi ad miracula efficienda, aut alio simili modo, cum omnes hæc vniones includant æqualem habitudinem ad omnes tres diuinas personas, a quibus efficiuntur hæc omnia per naturam, & voluntatem omnibus communem.

Fortasse tamen diceret Nestorius incarnationem tribui peculiariter Verbo quod videlicet ille homo Christus specialiter ratione ipsum repræsentaret, sicut Patres communiter dicunt, interdum Verbi personam peculiariter antiquis patribus apparuisse humanam speciem, quia apparitiones illæ ad repræsentandum Verbum ipsum potissimum fiebant, licet efficientia esset communis toti Trinitati. Sed hoc in primis euertere veritatem incarnationis, & illam in sola quadam representatione constituit. Deinde solum secundum quandam appropriationem accommodat incarnationem Verbo, non vero secundum veritatem, & proprietatem, cum tamen re vera solum Verbum caro factum sit. Denique, si in antiquis illis apparitionibus fiebat singularis Verbi representatio, id fuit quia significabant Verbum in carne venturum esse, ipsa ergo Verbi incarnatio, iam non in representatione

aliqua, sed rei veritate atque proprietate consistit.

Dico secundo, sicut in Christo vna est persona ex duabus, & in duabus naturis, ita & vna hypostasis, seu suppositum vnum. Conclusio est de fide, solumque eget vocum explanatione, olim enim dubitatum fuit inter Latinos de nomine hypostasis, an naturam, vel suppositum significaret, ut videre est in Hieronymo. tomo. 2. epistol. 57. ad Damasum, postea vero satis constitit significare suppositum, ut ex Concilio Alexandrino refert Nicephorus. lib. 10. histor. cap. 15. Socrates. lib. 3. cap. 7. tractatque late Basil. epistol. 49. & Grego. Nyssenus lib. de differentia essentiarum & hypostaseos, Acharius in epistol. ad Cyrillum. quæ est. 15. inter epistolas Cyrilli, & optime Nazianzus. orat. 21. circa finem, ubi refert Athanasius. ita vocem hypostaseos explicasse, eandemque esse Damasi definitionem dixit Flavianus. apud Nicephorum libro 12. histor. capit. 4. & colligitur ex professione fidei eiusdem Damasi ad Paulinum, quam idem Nicephorus. refert libro 12. capit. 18. ubi enim Latine est vox *subsistentia*, Græce habetur *ὑπόστασις*. De quavocæ, & etymologia eius plura traduntur in disputationibus metaxa hylicis, quas prope diem in lucem dabimus. Ex hac ergo nominis expositione constat, hanc conclusionem eisdem testimoniis, & definitionibus, quibus prima, esse probandam, quia persona idem est, quod suppositum, vel hypostasis, solumque addit quod sit in natura rationali, unde si in Christo essent duo supposita, cum utrumque esset rationalis naturæ, duæ plane personæ essent, ut recte D. Thom. argumentatus est. Ad definiendam igitur expressius hanc veritatem, atque errorem supra citatum repellendum, Concilia addunt vnionem factam esse, non secundum dignitatem, sed secundum subsistentiam, quæ Græce *ὑπόστασις* dicitur, & specialiter in canone. 4. Concilij Ephesini. sicut vna persona, ita vna subsistentia seu hypostasis definitur, & canone secundo dicitur vnio facta secundum subsistentiam. Idem V. Synodus. collat. 8. can. 5. & 8. Neque oportet alias probationes, vel rationes multiplicare, cum ex dictis tam hie quam circa litteram S. Thom. satis hæc consent.

Ex quibus satis etiam constat, ita esse in Christo vniam personam, & vnum suppositum, ut illa inter se nunquam distinguantur: sed vnum, & idem sint, nam si persona est, necessario debet esse suppositum, quod si suppositum, idque in natura humana, vel diuina, necessario etiam erit persona: sicut ergo personæ, vel supposita in Christo non multiplicantur, ita neque suppositum, & persona distingui possunt. Solum est aduertendum Sanctum Bonauent. in 3. distinct. 6. artic. 1. quæstio. 1. explicare sententiam distinguentem in Christo suppositum à persona, ut nomine suppositi non intelligat id, in quo substantiatur totum esse rei (ut ipse loquitur) sed id quod subiicitur generi, vel speciei, ut hoc modo humanitas possit dici suppositum. Sed hic est abusus nominum: nam suppositum formaliter, & proprie subsistentiam communicabilem significat, quæ in Christo distincta non est personæ diuina, imo si proprie de genere, & specie loquamur, quod in Christo subiicitur speciei, & generi, est ipsa persona incarnata, non enim humanitas est homo; sed Christus, seu persona.

Dico tertio, terminus huius vnionis est aliqua persona. Hæc assertio aperte ex præcedentibus sequitur, estque omnium communis, & omnino certa, quam colligit Caietan. infra. artic. 1. ex verbis Angeli. Luc. 1. *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei*, quod enim Beata Virgo concepit, & peperit, id est terminus resultans per incarnationem: concepit autem, & peperit personam filij DEI, ut subsistentiam in humanitate: illa ergo persona, ut

In Christi vniam personam hypostasin.

Hieron. Coc. Alex. Niceph. Socrates. Basil. Greg. Nyssa. Acharius. Nazian. Athanas. Flavian. Damas. Pa.

Cane. Eph. V. Synod.

Persona & suppositum in Christo idem: Bonauent.

Caietan.

hoc, fuit terminus huius vnionis. Ratione verò probatur. Primum, quia ostensum est terminum resultantem ex hac vnione esse substantiam aliquam, & non fuisse aliquam naturam, ergo necesse est fuisse personam, supponimus enim vnionem hanc esse propriam Verbi, atque ita in essentiali substantia factam non esse. Secundo per hanc vnionem resultat Christus, quia nec Verbum per se, nec humanitas per se potest dici Christus, & ex vnione horum extremorum resultat hic homo, scilicet Christus: sed hic homo Christus dicitur quandam personam diuinam, & humanam, id est, in vtraque natura subsistentem, ergo hęc persona, vt sic, est terminus resultans per hanc vnionem. Denique, terminus in nobis resultans ex coniunctione naturæ cum sua subsistentia, est persona, vel suppositum, sed hęc vnio fuit in Christo loci illius, quæ in nobis est inter naturam, & substantiam creatam, ergo.

Durand.

Contra hanc verò conclusionem sentit Durand. in 3. d. 5. q. 2. quia terminus, inquit actionis non præexistit actioni. Sed persona Christi supponitur incarnationi, non est ergo terminus. Et idem ipse non agnoscit alium terminum præter vnionem naturæ assumptæ ad personam assumptam. Sed quamuis forte in modo loquendi nobis differat, tenere tamen loquitur, & hanc fundamentum: nam eadem persona, quæ secundum se, & vt subsistit in vna natura, supponitur assumptioni, vt terminans aliam naturam, & vt constituens cum illa hunc hominem, vel potius hic homo, vt est persona constituta ex humanitate, & personalitate diuina, resultat per vnionem. Quin potius fieri non potest, vt per actionem incarnationis sit facta noua vnio, quin illa ultimo terminetur ad aliquod vnum, quod in proposito est aliquid subsistens incommunicabiliter in humana natura, quod est esse personam.

Denique contra veritatem Catholicam his conclusionibus definitam obici possunt multa, quæ pertinent ad difficultates huius mysterii explicandas, quæ commodius tractabuntur disputatione sequenti, vbi magis etiam explicabimus, quomodo hęc vnio substantialis, & personalis sit.

SECTIO IV.

Verum terminus huius vnionis sit persona simplex vel composita.

Ratio dubij oritur ex fine præcedentis sectionis, quia simplex persona Verbi supponitur ad hanc vnionem, non ergo vt sic, potest esse terminus resultans per illam.

In contrarium vero est, quia si aliqua persona cõposita esse debet terminus huius vnionis oportet, vt illa ex Verbo & humanitate componatur. Hoc autem videtur impossibile, repugnat enim Verbo, venire in compositionem, hoc enim imperfectionem includit, quia componentia habent rationem partium, sequè inuicem perficiunt, sunt tamen natura sua ordinata ad totum componendum. Adde, quod esse totius compositi ex componentibus resultat, quæ quidem Verbo diuino conuenire non possunt, ergo.

In hac re Theologi communiter recusant concedere simpliciter, & absolute terminum huius vnionis esse personam compositam, aut vnionem hanc esse veram, & propriam compositionem, vt videtur est in Magistro 3. distinct. 6. in D. Thom. quæstio. 2. art. 3. Bonauent. art. 1. quæst. 2. Richard. articulo. 2. quæst. 3. Scot. q. 3. Gabr. q. 1. art. 3. Durand. quæst. 3. Almain. quæst. 1. conclus. 2. Martil. q. 6. art. 3. dub. 3. Alexand. Alenf. 3. par. quæst. 6. memb. 2. articulo. 5. Caietan. hic art. 4. & 1. p. quæst. 3. artic. 8. qui sentiunt compositionem absolute dictam, in suo formali cõ-

Fr. Suarez Tom. 1.

ceptu dicere imperfectionem in vtroque componente, atque ideo repugnare Verbo diuino. Addit Caietan. si non sit sermo de compositione simpliciter, sed aliquid addatur, quo denotetur imperfectionem excludi; sic posse concedi, vt si dicamus esse personam ineffabiliter compositam, vel aliquid simile. Sed fortasse de modo loquendi est tantum controuersia, nam res inter Catholicos facile constare potest.

Primum enim certum est, terminum huius vnionis, scilicet, qui per illam resultat, non esse omnino simplicem, sicut est persona Verbi secundum se sumpta. Hoc euidenter probat ratio dubitandi in principio posita, quia hic terminus non est persona Verbi secundum se, nec prout subsistit in sola diuinitate, in Christo autem nihil aliud est omnino simplex nisi ipsa persona Verbi secundum se. Et confirmatur, nam terminus huius vnionis, vt sic resultat, seu inceptus esse in tempore. Sed nihil, quod huiusmodi est, est omnino simplex, ergo. Denique hic terminus resultat ex vnione plurium rerum distinctarum, ergo non potest esse omnino simplex. Si enim sola significatio vocis consideretur, ipsum nomen vnionis opponitur perfectæ simplicitati, si propriè de vnione sit sermo, tum quia quæ vnuntur, non sunt idem, tum etiam quia minus esse vnita, quam esse vnum, vt circa litteram D. Thom. expositum reliquimus.

Secundo hinc euidenter fit, terminum resultantem per hanc vnionem esse aliquid vnum constans, vel conflatum ex multis. Hoc patet ex dictis, & præterea explicatur, quia ille terminus est hic homo Christus, vt sic. Sed hic homo, seu Christus includit humanitatem, & subsistentiam Verbi, vtramque intrinsecè, & aliquo modo constituentem ipsum, scilicet subsistentiam dantem esse hypostasis, vel personæ, & humanitatem tandem esse hominis, ergo. Vnde in Symbolo Athanas. Christus dicitur esse vnus constans ex diuinitate, & humanitate, sicut homo est vnus constans ex corpore, & anima. His ergo in re ipsa existentibus certis solum superesse videtur quæstio de modo loquendi, an hic terminus, qui est vnus per adunationem plurium rerum, sit dicendus simpliciter compositus.

Dico tertio, absolute dicendum esse, terminum resultantem per hanc vnionem personam compositam esse. Hæc est sententia D. Thom. hic art. 4. & videtur expresse definita in V. Synod. Action. 8. can. 4. Si quis non confiteatur vnionem secundum compositionem, &c. & infra. Vnam subsistentiam compositam. Idemque repetit can. 7. & in VI. Synod. Act. 4. epistol. 1. Agath. hæc definitio probatur in act. 11. epistol. Sophronij, & act. 13. cap. 6. & Concil. Lateran. sub Mart. 1. consultat. 4. vbi confirmantur canones Synodi Ephesinæ, & quintæ Synodi, & consultat. 5. cap. 17. condemnant eos, qui ea, quæ de Christo in iis Cõciliis sunt definita, negant propriè, & secundum veritatem dicta esse, & ibidem can. 6. definit propriè, & secundum veritatem, in duabus, & ex duabus naturis subsistere, qui modus loquendi frequens est in dictis Conciliis, & patribus infra citandis: illa verò particula, Ex, plane designat compositionem. Secundo ita loquuntur etiam patres, Dionys. cap. 1. de di-

Eti. nom. ante medium, Ex qua, inquit, ineffabiliter est compositus, & c. 3. de Eccles. Hierar. part. 3. circa finem. Vnum, inquit, illud & simplex ad compositum, atque visibile sue immutatione sui per summam clementiam, benignitatemque processit. Damascenus libro 3. cap. 3. 4. 5. & 7. sæpè id repetit, Gregor. Homil. 38 in Euang. Athanas. id vt clarum supponit oratione, Quod vnus sit Christus, circa principium. Petrus Diacon. de Incarnatione, & gratia, cap. 3. A sanctis, inquit, Patribus adunatione diuinitatis & humanitatis, Christus Dominus compositus predicatur. Quod dicit fuisse definitum in Concil. quodam Antiochen. Conc. Ant.

R 2 contra

Terminus
vnionis hy-
pothetica non
est omnino
simplex.

Symboli
Athanas.

D. Thom.
V. Synod.

V. Synod.

Con. Lat.
Dion.

Damas.
Gregor.

Athanas.
Petr. Dia.

Conc. Ant.

Magist.
D. Thom.
D. Bonauent.
Richard.
Gabr.
Durand.
Almain.
Martil.
Alexand.
Alenf.
Caietan.

Euseb.

Chrysost.
Iustin.
Cyrillus.
N. 2. an.Tertullian.
Hilarius.
August.

Basilus.

Compositio
hac inter
subsistentiam
diuinam &
humanita-
tem imme-
diata, inter
naturam
humanam
& diuinam
mixta est
Quorundam
tenet.

Improbatur

contra Paul. Samosat, cuius fragmentum habetur 1. tom. Concil. ex Euseb. lib. 7. cap. 22. Alii patres, licet non aperte vtantur nomine compositionis, aliis tamen, quae perinde esse videntur, vtuntur, vt adunationis, copulationis ex duobus, coniunctionis, vt est apud Chrysost. hom. 16. Ioan. Iustin. lib. de vera fidei expositione circa finem. Cyrill. epist. ad Nestor. & spe alias. Nazian. orat. 24. non longe à principio commissionem etiam vocat, & oratione 42. vocat nouam mixturam, & admirandam reparationem. Sic etiam Tertul. de carne Christi dicit, in Christo esse hominem mixtum Deo. Idem fere Hilar. lib. 2. de Trinit. circa fin. & August. epist. 3. ad Volusian. Sicut homo, inquit, est mixtura corporis, & animae, ita, &c. & 4. de Trinitat. ca. 13. inquit, Dei Verbo ad unitatem commissus homo est. Quae tamen locutiones, quae mixturam indicant, seu missionem, non sunt extendendae: sed pie explicandae: à Patribus enim solum sunt usurpatae ad explicandam veritatem huius compositionis. Vltimo vtor ratione sumpta ex dictis & ex Basil. lib. 2. cont. Eunom. circa finem, ubi definit compositum esse quod ex diuersis rebus constat, sed Christus Dominus, quatenus est terminus resultans per hanc unionem, est verè vnus constans ex multis rebus, ergo verè compositus. Confirmatur primo; quia terminus huius unionis non est simplex, vt ostensum est, ergo compositus: nam haec duo immediatè, & contradictione opposita sunt. Secundo confirmatur, quia magis compositus est Christus, vt est hic homo, quam sola humanitas, quia Christus intrinsece includit humanitatem, & aliquid aliud, ergo.

Tertio, quia terminus huius unionis est aliquid vnum, vt ex ipso nomine unionis per se notum est; & non est vnum simplex, quia hoc repugnat unioni: ergo compositum: & non per accidens, quia est vnum simpliciter, vt infra, qu. 17. late dicitur, & constat ex V. Synodo act. 8. can. 1. & sequentibus, est ergo vnum compositum per se ac substantiale, & non est vna natura: ergo vna persona composita.

Dico quarto, Hae compositio proxime intercedit inter subsistentiam Verbi, & humanitatem, & consequenter est compositio duarum naturarum in vna persona. Declaratur & probatur prior pars, nam per incarnationem, quae vnica est actio, & per se vnitiua vnus cum alio, proxime & immediate vnitur humanitas subsistentiae Verbi: ergo compositum quod per illam resultat, ex his duobus extremis proxime & immediate componitur: ergo compositio ipsa proxime intercedit inter humanitatem & subsistentiam Verbi. Sed dicunt aliqui: subsistentiam Verbi praecise & in abstracto sumptam non esse alterum extremum, cui humanitas vnitur, sed esse quasi formale medium, quo humanitas trahitur ad personam Verbi. Vnde aiunt, propius & verius dici, hanc compositionem fieri immediate ex Verbo & humanitate, quam ex subsistentia Verbi & humanitate, quia Verbum reuera est alterum extremum quod huius unionis, quae hypostatica est, & ideo immediatè sit in persona Verbi, & non in natura diuina, nisi quatenus Verbum in illa subsistit, & ideo Verbum ipsum est, cui altera natura immediatè coniungitur; & ideo dicitur esse vnum extremum quod huius compositionis: personalitas autem Verbi non est extremum quod, seu cui humanitas vnitur, sed est quasi vinculum seu medium, quo humanitas trahitur ad personam Verbi; & ideo non dicitur propria compositio esse ex subsistentia Verbi, & humanitate. Sicut albedo, verbi gratia, dicitur inherere quantitati vt quo, quia per illam inheret substantiae; & ideo non fit proprie compositio ex albedine & quantitate, sed ex albedine & substantia.

Sed haec falsa sunt, & sine fundamento dicta, nul-

la est enim ratio distinguendi in hoc negotio inter Verbum, & subsistentiam Verbi. Primum quidem, quia in re sunt non solum idem vt Verbum & diuinitas, sed etiam adaequatae & conuertibiliter idem, ita vt neque inter se distinguantur, neque in re vnè distingui possit ab alio, à quo alterum non etiam distinguatur: ergo non potest in re vnio fieri ad Verbum tanquam propria eius quin fiat proxime ad subsistentiam Verbi, neque è conuerso: quia huiusmodi de compositione prout in re facta est. Nè modus noster concipiendi personam Verbi in concreto, vel personalitatem in abstracto quicquā refert, vt vnum potius quam aliud concedatur; imo, si formalissime loquamur, subsistentia ipsa relatiua Verbi fuit proxima ratio terminandi hanc unionem, vt infra ostendemus; & illi formalissime & proxime facta est vnio. Neque est verum, illam, subsistentiam ita esse vel potius considerari secundum rationem, vt medium quo respectu Verbi, quin etiam sit verè vnita & coniuncta humanitati, & solo ea ratione non tantum sit quo, sed etiam quod vnitur: sicut punctum continuans partes lineae non solum est quo illae vniuntur, sed etiam ipsum est quod vnitur vtrique extremo; tam vere ac proprie sicut punctum terminans lineam vnitur illi: sic ergo diuina & humana natura vniuntur inter se media subsistentia, quatenus humanitas ipsi subsistentiae vere vnitur, & hoc est quod dicunt Concilia, cum dicunt, hanc unionem esse secundum subsistentiam. Imo, etiam generatim loquendo, nullum est medium quo coniungens duo extrema, quod non sit vnium ipsis extremis; nisi fortasse sit ipsa formalis vnio: subsistentia autem Verbi non est formalis vnio, vt per se constat, & infra dicitur: ergo non potest concipi vt vinculum vniens duas naturas, seu Verbum cum humanitate, nisi quatenus ipsa per se ipsam proxime vnita humanitati concipitur. Maior inductione facile ostendi potest, & ratione, quia, secus vnione formali, omne aliud vniens duo extrema non potest esse aut concipi nisi vt quoddam tertium, in quo illa vniuntur, & consequenter necesse est, vt prius & quasi propinquius secundum rem vel rationem illi vniantur. Exemplum autem de quantitate secundum veram doctrinam potius confirmat quod dicimus, nam albedo, verbi gratia, ita inheret substantiae media quantitate, vt cum illa faciat realem unionem & compositionem, vt latius infra in materia de Eucharistia declarabimus, nam ex illo mysterio sumitur sufficiens huius rei argumentum, nam, sublata substantia, manet albedo vnita quantitati, veramque compositionem cum illa facit, cum tamen nec nouam acquirat, nec immutet quam antea habebat. Idemque dicendum est de visione, verbi gratia, intellectione, & similibus, quae per potentias suas dicuntur inesse substantiae, nam proxime & immediate vniuntur ipsis potentijs, easque informant. Qui autem contenderet, quantitatem, ita esse medium quo qualitas inest substantiae, vt non sicut cui immediatè albedo vnitur, consequenter dicere deberet, quantitatem non esse proprium ac formale vinculum, seu medium unionis inter substantiam & albedinem, sed, ad summum, esse veluti dispositionem praerequisitam in substantia, vt possit qualitatem recipere, qua dispositione supposita, qualitas & substantia inter se immediatè vniuntur per formalem unionem eis superadditam, sicut, qui dicunt, quantitatem vel alias dispositiones praerequiri in materia, vt recipiat formam substantialem, non dicunt eas dispositiones esse vinculum quo vniuntur materia, & forma, sed illas praesupponi vt haec inter se proxime vniantur. In hoc autem sensu exemplum illud nihil praesentis negotio deferuiet, quia negari non potest, quin subsistentia Verbi sit vinculum vtriusque naturae, &

& quo formaliter Verbum humanitati copulatur, A
est ergo hæc compositio proxime ex subsistentia
Verbi & humanitate, siue nomine subsistentiæ hy-
pothetici intelligamus iuxta frequentiore vsum
Conciliorum, siue formaliter & abstracte ipsam ra-
tionem subsistentiæ Verbi: nam de vtriusque etiam
vt ratione distinguuntur est vera locutio, de vno,
scilicet de Verbo, vt extremo totali; de altero, sci-
licet personalitate, vt extremo formali, quod tamen
vere etiam vnitur humanitati.

Posterior pars conclusionis facile ex dictis decla-
ratur, nam persona Verbi per se & essentialiter in-
cludit diuinam naturam; & subsistentia Verbi;
quantumuis abstracte & præcise concipiatur, re ipsa
intrinsicè & essentialiter includit totam diuinita-
tem, & ideo hoc ipso, quod Christus proxime com-
ponitur ex subsistentia Verbi & humanitate, fit et-
iam compositus ex duabus naturis vnitis in eadem
subsistentia, cuius compositionis extrema sunt duæ
nature, quæ distincte manent, & inconfuse, vinculu
autem est ipsa subsistentia, vt explicari potest exem-
plo supra adducto de arbore in cuius radice vel trun-
co duo rami vniuntur. Est tamen differentia notan-
da in hoc exemplo, & in omni alio simili, quia in o-
mni compositione duorum extremorum in vno
tertio, quodlibet extremorum per se sumptum fa-
cit compositionem cum tertio, quia ab illo distin-
guitur: at vero in hæc compositione sola humani-
tas distinguitur à persona verbi, & ideo in hoc my-
sterio non est alia compositio, præter eam quæ pro-
xime fit ex humana natura & subsistentia Verbi:
coniunctio autem duarum naturarum in vna per-
sona non addit aliam compositionem, sed solam
simplicem vnitatem personæ Verbi cum sua pro-
pria natura.

Hinc facile soluitur, si quis obiecit, nam tres per-
sonæ diuinæ, licet inter se realiter distinctæ sint, &
vniuntur in eadem natura, non propterea aliquid v-
num componunt: ergo è contrario, licet duæ natu-
ræ vniantur in vna persona, non inde resultabit ali-
quod compositum. Negatur enim similitudo, diui-
næ enim personæ non proprie vniuntur in natura,
sed sunt prorsus idem cum sua natura, & in ea sunt
vnum, & ideo in ea non faciunt compositionem,
neque inter se vniuntur, vt aliquid componant, vt
recte August. 11. de Trinita. cap. decimo. At vero in
hoc mysterio duæ nature non sunt vnum cum per-
sona, altera enim natura, scilicet humana, distincta
est, quæ per compositionem vnitur personæ, & ita
resultat persona composita ex duabus naturis subsi-
stens.

Dices, cur ergo Concilia frequentius explicant
hanc compositionem per extrema duarum natu-
rarum, semper enim dicunt, Christum esse compo-
situm ex duabus naturis in vna subsistentia, cum
compositio hæc non proxime inter naturas, sed in-
ter Verbum seu subsistentiam Verbi & naturam hu-
manam versetur? Respondetur, Concilia vtroque
modo solere huiusmodi compositionem declarare,
quia & in re vna tantum est, vt diximus, & vterque
modus illam explicandi deseruit ad confutandos
illos errores huic mysterio contrarios, quod facere
intendunt Concilia. Vnde in V. Synod. collat. 8. ca-
none tertio sic legitur. Si quis non confitetur vnitatem
Verbi Dei ad carnem animatam anima rationali & intel-
lectuali, secundum compositionem, siue secundum subsisten-
tiam factam esse, sicut sancti Patres docuerunt, anathema
sit. Et inferius dicitur, Eutychetem posuisse vni-
onem secundum confusionem, Nestorium tantum
secundum affectum. Sancta vero Ecclesia (dicitur)
vtriusque impietatem reiciens, vnitatem Dei Verbi ad
carnem secundum compositionem confitetur. In quibus
verbis plane explicatur hæc compositio inter Ver-
bum seu subsistentiam Verbi & humanitatem: infra
vero canone 7. dicit Synodus, Christum esse con-

Fr. Suarez Tom. I.

positum ex duabus naturis, & can. 8. vtroque modo
compositionem declarat.

Ex dictis inferre possumus primo contra Duran-
dum in 3. d. 6. quæsti. 3. hanc compositionem non
solum esse vnius cum alio, sed etiam vnius ex mul-
tis. Distinguit enim ibi Durandus duplicem com-
positionem, vnam vocat *huius ex his*, vt est humani-
tatis ex anima & corpore; aliam appellat, *huius ad*
hoc, vt est accidentis ad subiectum: subiectum enim
non confurgit ex compositione accidentis, sed acci-
dens cum illo componitur, seu illi adiungitur. At
ergo, personam Christi non esse compositam prio-
ri modo, sed tantum hoc posteriori, quia, quod est
priori modo compositum, pendet ex componentibus,
& est posterius illis, quod de persona Verbi di-
ci non potest. Sed nihilominus negari non potest,
quin in hoc mysterio interueniat compositio huius
ex his: expresse enim Concilia dicunt, Christum
esse compositum ex duabus naturis, vnitatemque
eius esse per compositionem vnius Dei hominis ex
Verbo & carne, cui vnitur; & Athanasius in Sym-
bolò dixit. *Sicut anima & caro, vnus est homo; ita Deus*
& homo, vnus est Christus: sed homo est vnus per
compositionem huius ex his: ergo & Christus. Pre-
terea, in omni vera compositione necesse est, ad-
equatum terminum per illam resultantem esse com-
positum ex extremis, quæ inter se vniuntur, vt et-
iam in compositione accidentis, cum subiecto vide-
re licet: nam ipsum concretum, verbi gratia, album,
est suo modo vnum ex his: ergo idem necesse est, in
præsentem compositionem reperiri. Quocirca illa di-
stinctio Durandi magis videtur secundum habitu-
dinem aut considerationem rationis, quam secun-
dum rem, quia in re nulla potest esse compositio v-
nius cum alio, quin etiam compositio vnius ex duo-
bus, nimirum ex illis, quorum alterum cum altero
componitur: quia, si componitur cum altero, ergo
vnitur illi: nihil enim aliud esse potest componi
cum alio vel ad aliud, nisi coniungi, & vniiri illi, ta-
lisque erit compositio qualis fuerit vnio: si autem
vnum alteri vnitur, necesse est vnum aliquid ex v-
troque fieri, nam vt suppono, vnum non fit alterum,
sed vtrumque manet, alioqui non esset vnio, sed
confusio: ergo necesse est, vt ex vtroque resultet v-
num ab vtroque distinctum, & ex vtroque constans;
nam omnis vnio ad aliquam vnitatem tendit, quæ
in præsentem mysterio est vnitatem personæ compositæ,
vt composita est, quæ est Christus Deus homo. Quod
ergo Durandus ait, personam CHRISTI non
esse hoc modo compositum, dupliciter potest intel-
ligi. Primo quasi materialiter de persona Christi
secundum se; & hoc modo verissime dicitur, illam
non esse compositam, nam potius est vnum extre-
mum huius compositionis, & terminus ad quem fit
hæc compositio seu vnio; & eodem sensu recte
procedit ratio Durandi. Secundo autem id potest
intelligi formaliter de Christo, vt Christus est; &
hoc modo falsum est, illum non esse personam com-
positam tanquam quid vnum ex his, id est, ex Ver-
bo & humanitate, vt ostensum est. Neque contra
hoc procedit ratio Durandi, quia CHRISTVS
vt sic reuera pendet ex vtroque componente: quia
nec Verbum sine humanitate erit CHRISTVS,
quia non erit homo; nec humanitas sine Verbo,
quia neque esset persona, neque diuinitate vn-
cta.

Atque hinc obiter infero secundo, valde errasse
quosdam, qui in persona Verbi subsistente in dua-
bus naturis, nescio quam finxerunt compositionem,
in qua non intrinsicè includatur humana natura vt
alterum illius extremum, sed solum extrinsecè tan-
quam terminus habitudinis, vel relationis vnionis,
quam Verbum habet ad ipsam humanam natu-
ram, ita vt ipsa persona Verbi intelligatur compo-
sita, solum quatenus subsistentia eius, vt terminans

R 3 duas

duas naturas, dicitur esse duplex ratio subsistendi. Sed hoc impossibile est, quia nisi includamus ipsam naturam humanam ut extremum compositionis, intelligi nequit vlla compositio in persona Verbi: alias oporteret, ipsam esse in se mutam, & aliquid denuo accepisse præter humanitatem, cum quo, vel ex quo intelligeretur facta compositio. Nam illa distinctio duplicis rationis subsistendi, nisi includamus ipsas naturas, non facit compositionem, cum solum sit distinctio rationis, vel secundum quandam denominationem & habitudinem ad diuersas naturas, ut supra dictum est: tota ergo compositio consistit in adunatione Verbi ad carnem, seu carnis ad verbum, ut Concilia & Patres supra citati loquuntur: qui propterea ad explicandam hanc compositionem semper coniungunt duas naturas realiter distinctas, humanitatem & diuinitatem, ex quibus realiter CHRISTVS constituitur.

Tertium.

Tertio intelligitur ex dictis, in hac compositione, quæ est inter Verbum & humanitatem, non solum reperiri duo extrema realia & realiter distincta, quorum alterum ad esse alterius eleuatur, & assumitur, sed etiam inueniri vnum ex duobus constans, cuius oppositum nouus quidam scriptor sine fundamento docuit, dicens, ad veram compositionem satis esse, quod vnum extremum aliquid ab altero accipiat, & è conuerso, quamuis ex utroque vnum non resultet, ut in præsentia humanitas accipit à Verbo subsistentiam, Verbum autem accipit ab humanitate, quod sit verum humanum suppositum. Et (quod mirum est) fatetur ille autor, in compositione Christi ex duabus naturis reperiri non tantum duo extremo realiter distincta, sed etiam vnum quasi tertium ex illis resultans, scilicet, persona Christi composita, quæ ut talis est, à singulis naturis in re ipsa aliquomodo distinguitur. Sed hæc doctrina nec vera est, nec sibi constans, nam in primis hæc compositio, siue dicatur esse ex duabus naturis, siue ex Verbo & humanitate, eadem est omnino in re ipsa: ergo quacunque ratione explicetur, necesse est, in ea dari non tantum extrema realia realiter, distincta, sed etiam vnum quid ex eis resultans. Probatur consequentia, tum quia, ut contra Durandum ostensum est, hoc est de ratione cuiusque compositionis realis: nec potest vnum extremum aliquid ab alio accipere per veram vnionem cum illo, nisi quatenus ex eis vnitis aliquid vnum resultat: alioqui, etiam si vnum aliquid ab alio accipiat, non erit per veram & intrinsecam vnionem sed per aliquam aliam magis extrinsecam dependentiam, tum etiam quia, cum compositio ex duabus naturis, & ex Verbo & humana natura sit eadem, nulla potest reddi ratio, cur, explicando illam per priorem habitudinem, detur in ea vnum resultans ex utroque extremo, non vero explicando illam sub posteriori habitudine: nam, sicut persona Christi, ut composita, distinguitur à singulis naturis ex quibus componitur, ita etiam distinguitur à Verbo secundum se, & ab humanitate secundum se, quia plus includit illa persona ut composita, quam solum Verbum vel humanitas, & è conuerso, sicut persona Christi, secundum se & quasi materialiter sumpta, non distinguitur à Verbo, licet ab humanitate distinguitur, ita etiam non distinguitur à Verbo, scilicet diuinitate. Quin potius, si ratio illa quidquam efficere potest, magis probat ex duabus naturis non resultare vnum tertium compositum, quam ex Verbo & humanitate: quia naturæ permanent inconfusæ, & quatenus naturæ sunt, non sunt inter se immediate vnite: ergo ex eis proprie non resultat vnum, quod sit verum compositum distinctum à componentibus. Quo argumento vtitur Scotus supra, ut probet hanc non esse veram compositionem.

Refutatur.

Sed adhuc explicanda superest obscura difficultas, nam interrogare quis potest, quale sit illud vnum ex Verbo & humanitate constans, & per hanc vnionem resultans: cum enim hæc vnio substantialis sit, necesse est, ut illud vnum sit vna aliqua substantia composita, ergo, vel vna natura vel vna persona, non enim potest aliquid tertium excogitari, sed vna natura esse non potest, ut constat ex principis fidei, erit ergo vna persona, erit ergo in Christo aliqua persona distincta à persona Verbi, & consequenter erunt in Christo alia & alia persona, quod est contra fidem. Sequela patet, quia diximus, illud vnum, quod resultat ex hac compositione esse distinctum à Verbo, tanquam totum compositum ab vno componente, & tamen illud vnum esse vna persona, ergo est persona distincta à persona Verbi. Et confirmatur, nam persona realiter composita, & persona omnino simplex distinctæ personæ sunt, sed Verbum secundum se, est persona omnino simplex, illud autem vnum quod resultat, est persona composita, ergo distinctæ personæ sunt. Huic difficultati putant aliqui se satisfecisse, dicendo esse quidem in Christo duplicem personam, non tamen secundum rem, sed secundum rationem distinctam, Sic enim V. Syn. coll. 8. c. 7. significatur, in Christo Deum & hominem sola ratione, separari, nam, cum Christus vere sit suppositum diuinum & humanum necesse est, ut saltem ratione duplex suppositum in eo distinguitur, non vero secundum rem, quia suppositum humanum Christi non est nisi ipsum merum diuinum prout terminat humanitatem, & ab illa terminatione

nem, & probat recte, hanc dispositionem non esse factam proxime & immediate inter ipsas naturas: quia ex eis ut sic non resultat aliquid vnum à singulis distinctum, quod est de ratione omnis compositionis realis, quæ sit ex aliquibus immediate inter se coniunctis, non vero probat, inter Verbum & humanitatem non intercessisse proxime & immediate veram & realem compositionem: aut ex eis immediate non resultare vnum aliquid à singulis componentibus distinctum, quod est Christus ut sic. Proprius ergo & immediatus verificatur, quod ex Verbo & humanitate resultet vnum ex duobus constans, quam ex duabus naturis: nam hoc est verum ratione illius, & non è conuerso. Tandem omnia, quibus circa tertiam conclusionem probauimus, dari vnam personam compositam, resultantem ex hac vnione, probant, illam componi ex Verbo & humanitate, quæ sunt immediata extrema huius compositionis.

Quod si obijciatur, quia Christus, qui est terminus huius compositionis, non est distinctus à Verbo, quod est alterum extremum huius compositionis, quia & Verbum de Christo, & Christus de Verbo affirmatur. Respondetur, Christum simpliciter dictum stare materialiter, ut dialectici dicunt, supponit enim pro ipso supposito Verbi absolute & secundum se, & hoc modo non distinguitur à Verbo, & ideo vere vnum de altero prædicatur: tamen non hoc modo est terminus huius compositionis, sed quatenus formaliter & intrinsece includit humanitatem: & hac ratione distinguitur à Verbo aliquo modo, quia plus includit, quam Verbum, scilicet, humanitatem: & hoc satis est ad veram compositionem, propriumque terminum ex illa resultantem, quamuis, quia Verbum per se est integrum suppositum, cui humanitas substantialiter copulatur, ab illa vere & proprie dicatur homo. Sicut, quando homo fit albus, terminus ex illa actione resultans est aliquid compositum, scilicet, hoc album distinctum aliquo modo à supposito quod albesit, de quo nihilominus vere prædicatur.

Sed adhuc explicanda superest obscura difficultas, nam interrogare quis potest, quale sit illud vnum ex Verbo & humanitate constans, & per hanc vnionem resultans: cum enim hæc vnio substantialis sit, necesse est, ut illud vnum sit vna aliqua substantia composita, ergo, vel vna natura vel vna persona, non enim potest aliquid tertium excogitari, sed vna natura esse non potest, ut constat ex principis fidei, erit ergo vna persona, erit ergo in Christo aliqua persona distincta à persona Verbi, & consequenter erunt in Christo alia & alia persona, quod est contra fidem. Sequela patet, quia diximus, illud vnum, quod resultat ex hac compositione esse distinctum à Verbo, tanquam totum compositum ab vno componente, & tamen illud vnum esse vna persona, ergo est persona distincta à persona Verbi. Et confirmatur, nam persona realiter composita, & persona omnino simplex distinctæ personæ sunt, sed Verbum secundum se, est persona omnino simplex, illud autem vnum quod resultat, est persona composita, ergo distinctæ personæ sunt. Huic difficultati putant aliqui se satisfecisse, dicendo esse quidem in Christo duplicem personam, non tamen secundum rem, sed secundum rationem distinctam, Sic enim V. Syn. coll. 8. c. 7. significatur, in Christo Deum & hominem sola ratione, separari, nam, cum Christus vere sit suppositum diuinum & humanum necesse est, ut saltem ratione duplex suppositum in eo distinguitur, non vero secundum rem, quia suppositum humanum Christi non est nisi ipsum merum diuinum prout terminat humanitatem, & ab illa terminatione

Diluitur obiectio.

Strictus dictus complexus, quæ modus.

Qui diffinitio, quidam putant V. Synod.

Refutatur.

tionem denominatur humanum, sed procedit de to-
to Christo homine ut intrinsece includit humani-
tatem tanquam formam intrinsece constituentem
ipsum in ratione huius hominis, huiusque personæ
humanæ. At vero illa responsio procedit de suppo-
sito Verbi solum priori ratione spectato: sic enim
verum est, suppositum diuinum & humanum in
Christo tantum ratione distingui: quo etiam sensu
explicuimus supra in commentario articuli quar-
ti, quod Diuus Thomas ibidem ait, esse in Christo
duplicem rationem subsistendi. Vnde hæc confi-
deratio & responsio non refert ad præsentem dif-
ficultatem, quia suppositum Christi, sub hac ratio-
ne consideratum, non est terminus ad quem refertur
trans per incarnationem, nec est persona composi-
ta ut paulo antea dicebam, quia persona composita
intrinsece includit naturam & subsistentiam reali-
ter distinctas, ex quibus constat: sed persona sic
composita est terminus ibidemans per hanc vni-
onem, de quo procedit difficultas posita: hoc enim
modo persona illa composita & humana, plusquam
ratione distinguitur à persona Verbi, ut diuina per-
sona est, nam distinguitur ut intrinsece includens
naturam realiter distinctam à diuina persona: hæc
autem distinctio maior est, quam rationis, & inter
reales à Metaphysicis numeratur, vocaturque inclu-
dentes, & inclusi: sic enim Christus & humanitas
absolue dicuntur realiter distingui, quia Christus,
præter humanitatem, includit rem aliquam ab hu-
manitate distinctam: ergo pari modo Christus, ut
dicit totum compositum, realiter distinguitur à
Verbo, quia præter Verbum includit rem aliquam
à Verbo realiter distinctam: ergo erunt in Christo
duæ personæ realiter distinctæ, scilicet ea distinctio-
ne includentis, & inclusi. Et explicatur exemplo,
nam supponendo, animam rationalem informan-
tem corpus ibi esse subsistentem, verum erit dicere,
aliud subsistens esse animam & aliud hominem, at-
que ita esse in homine duo subsistentia realiter di-
stincta, scilicet ea distinctio includentis & inclusi:
sic ergo in præsentem, &c.

Propter vitandam ergo hanc difficultatem, vi-
detur conuenienter dici, ex Verbo & humanitate
non resultare vnam personam, sed solum humani-
tatem trahi ad esse personale præexistens personæ:
ex quo fit, ut illa eadem persona maneat magis com-
posita, non tamen, quod inde resultet vna persona:
sicut, quando accidens vnitur supposito, quamuis
cum illo vnum quid componat, non tamen ex ea
compositione suppositum resultat, quia accidens
trahitur ad esse præexistens supposito. Et confir-
mari hoc potest, quia alias daretur in Christo perso-
na facta & ex tempore producta, quia illud compo-
situm factum est, & in tempore productum: & con-
sequenter daretur etiam persona quæ non esset De-
us, nec Verbum, quia illud compositum formaliter
sumptum, non est Deus neque Verbum, cum ab
eo realiter distinguitur: & ideo non possint magis
de se prædicari, quam totum de parte. Sed neque
hæc solutio omnino satisfacit, quamuis recte expli-
cata aliquid verum contineat; licet enim verum sit,
per hanc vniorem non resultare nouam: seu aliam
personam à persona Verbi, ut statim explicabo, non
videtur tamen posse negari, quin illud vnum quod
ex hac compositione resultat, ut intrinsece constat
ex utroque componente, sit vere persona. Probatur
argumento facto, quia illud compositum est vere ac
formaliter vnum per se ac substantialiter iuxta prin-
cipia fidei, ut satis in superioribus visum est: & non
est vnum tanquam vna natura: ergo est vnum tan-
quam vna persona: non potest enim in vna substan-
tia composita alius modus vnitatis excogitari. Et
hoc ipsum confirmant, quæ in fine præcedentis secti-
onis sunt circa conclusionem tertiam; & quæ in pri-
ma assertionem huius sectionis adduximus ad proba-

dum, Christum esse personam compositam, nam
hoc proprie verificatur de Christo, ut Christus est,
& hic homo: ergo ut sic est persona composita: ergo
ut sic est persona: nam, quod sit composita, non mi-
nuat rationem personæ simpliciter. Vnde D. Thom.
infrà quæst. 16. art. 12. querens, utrum Christus, se-
cundum quod homo, sit persona, respondet non es-
se personam constitutam personalitate causata ex
principiis humanæ naturæ, esse tamen personam ali-
tiori modo constitutam, quatenus ut sic est substi-
stens in humana natura, quæ rationalis est. Quæ do-
ctrina est communis Theologorum & consentanea
definitioni Alexandri 3. in cap. cum Christus, de
hæreticis, ut in allegato D. Thomæ loco videbimus,
nec video, quomodo negari possit, si considerentur
ea, quæ de hac mirabili compositione à Conciliis
sunt tradita & definita.

Neque contra hoc quidquam refert, quod hu-
manitas trahatur ad esse præexistens personæ, nam,
cum non trahatur accidentaliter, sed substantiali-
ter, potius inde fit, ita trahi & vni, ut illud etiam v-
num, quod ex tali vniione confurgit, vna verè sit
persona composita. Quapropter non est simile quod
ibi assertur de accidente, quod aduenit hypostasi
substantiali iam constitutæ, aduenit enim illi acci-
dentaliter, & ideo illud vnum, quod inde compo-
nitur, formaliter, & ut sic, non est persona, quia ne-
que est substantia, neque aliquid per se vnum, sicut
est in præsentem. Accommodatius esset exemplum de
parte substantiali, quæ aduenit præexistenti suppo-
sito, quæ ita ei vnitur, ut vnum suppositum cum illo
constituat, quid illi substantialiter vnitur, & secun-
dum hypostasim, quamquam exemplum non potest
esse in omnibus simile: quia huiusmodi pars non
tantum in persona, sed etiam in natura vnitur: sed
in hoc mysterio non est querendum exemplum,
quod per omnia quadret: quia, si illud haberet, non
esset singulare, ut Augustinus dixit.

Ad difficultatem ergo propositam concedo, hoc
compositum, quod per hanc vniorem fit, esse per-
sonam: nego tamen inde sequi, esse aliam personam
à persona Verbi. Et ad argumētum, quia illud compo-
situm ut sic, est in re ipsa aliquo modo distinctum
à persona Verbi, ratione alterius naturæ, quam in-
cludit: ergo est distincta persona, respondetur in
forma, negando consequentiam, sed tantum sequi-
tur, esse eandem personam subsistentem in altera
natura. Et ratio à priori est, quia id, quod formaliter
constituit personam, non est natura, sed personali-
tas: hæc autem non multiplicatur in Christo, quam-
uis naturæ multiplicentur, & ideo nec persona mul-
tiplicari potest, quia in substantiis non fit multipli-
catio, nisi forma constituens multiplicetur, ut latius
traditur i. p. quæstio. 39. Et possumus à contrario su-
mere exemplum ex mysterio Trinitatis, in quo, licet
Pater habeat aliam personalitatem à Filio, non
tamen est alius Deus, sed est alia persona in eadem
deitate subsistens, seu idem Deus in alia persona: &
similiter, quando intelligimus, per æternam Filij
generationem addi (nostro modo loquendi) diuini-
tati personalitatem distinctam ab ea, quam habet
priorem origine generatione Filij, licet Filius geni-
tus sit Deus, non tamen propterea alius Deus, sed a-
lia persona, quæ est idem Deus. Sic ergo contingit
contrario in præsentem mysterio, nam, licet personæ
Verbi adiungatur per vniorem hypostaticam noua
natura, & id quod inde resultat, sit persona, non ta-
men est alia persona, sed eadem subsistens in alia na-
tura: quia constitutum formale personæ idem om-
nino semper manet.

Quod si instetur & vergeatur argumentum, quia
hoc compositum est persona, & hoc compositum
est aliquo modo distinctum à Verbo componen-
te: ergo est distincta persona: negatur consequentia,
quia

Alexand. 3.

Respondetur
ultimi dicem
de modi va-
tionibus.Nodus pro-
positus resolu-
tur.In Christo
nulla præce-
dit Verbi
personalitas.

Exemplum

Replica facta

Quia (vt Sophista dicunt) variatur appellatio: distinetur enim ratione alterius naturae, non ratione personalitatis: solum ergo sequitur, quod distinguatur in esse (vt sic dicam) indiuidui alterius naturae. Et eadem ratione falsae sunt omnes illae locutiones, in Christo esse personam factam, aut temporalem, aut quae non sit Verbum, quia his omnibus significatur, ipsam personam seu substantiam esse factam seu temporalem. Vnde licet compositum, vt sic, factum sit, quia natura humana & vnio eius est facta, non tamen persona, quia illa simpliciter est increata. Maxime, quia illa persona, vt supponitur huic vnioni, est completa, & per aduentum humanitatis non completur in ratione personae aut substantiae, sed solum in ratione indiuidui humani. Denique eodem modo respondendum est ad confirmationem, in qua dicitur, personam compositam distinguere a simplici: non enim oportet distinguere in vnitate personae, sed solum in pluralitate naturarum. Et hoc ipsum est, quod Patres & Theologi alijs verbis dicere solent, in Christo non esse alium, & alium, esse tamen aliud, & aliud, vt videlicet in D. Tho. hic, art. 3. ad 1. & infra, q. 16. art. 1. vbi latius explicabitur, quia priores termini significant distinctionem suppositorum; posteriores vero naturarum seu essentiarum.

Ad rationem dubitandi in principio positam respondetur, illa omnia ibi sumpta procedere in compositionibus alijs, in quibus componentia ex natura sua instituta sunt, & ordinata ad componendum; in illis enim componentia se inuicem perficiunt, & compositum est perfectius singulis componentibus, & ideo talis modus compositionis imperfectionem dicitur: at vero in hac mirabili compositione Verbum non est natura sua ad hanc, vel ad illam aliam compositionem ordinatum, hoc enim repugnat Deo, vt 1. part. quaestio. 3. demonstratur, tamen ex gratia sese accommodat ad componendum hunc hominem, in quo neque ipsum perficitur, sed humanitas, nec tamen a sua cadit perfectione, quia nec mutatur, nec aliquid sui esse, seu perfectionis amittit, vt inferius latius explicabimus disputatione sequenti. Ac propterea hoc compositum simpliciter, seu intensiue non est perfectius altero componentium, scilicet Verbo, quia illud est simpliciter infinitum, in se continens eminenter, quidquid perfectionis est in humanitate: extensiue autem, includit formaliter aliquam perfectionem, quam non includit solum Verbum. Ac denique eodem modo, quamuis esse Verbi secundum se non resultet ex Verbo, & humanitate, tamen esse huius hominis, vt sic ex vnione vtriusque resultat, vt explicatum est. Itaque de ratione compositionis, seu compositi solum est, vt sit vere vnum ex plurium rerum reali vnione resultans. Et haec ratio formalis compositionis non dicit imperfectionem in vtroque componente, sed ad summum in altero. Aliae vero conditiones, quae ad compositionem requiri solent, & numerantur a Caetano. 1. p. quaestio. 3. art. 8. vt imperfectionem dicunt, non sunt de ratione compositionis vt sic, sine imperfectione vero accommodari possunt ad hoc mysterium, quia & Verbum aliquo modo se habet vt actus, & humanitas vt potentia, vt infra dicam, & in re distinguuntur, ac coniunguntur in vno composito vere ac realiter vno.

Sed oriebatur hic alia difficultas, quia compositum est sua componentia simul sumpta, Christus autem non est sua diuinitas, & humanitas. De qua locutione, an admittenda sit, dicemus infra quaestio. 16. art. 5.

Dubium.

Quaeret tandem aliquis, an simpliciter, & sine addito Christus, seu Verbum possit nunc dici persona composita. Quae interrogatio dupliciter intelligi potest. Primo, ex parte praedicati, id est, an haec composito simpliciter, & sine ulla determinatione, vel declaratione vocari possit, & de hoc sensu

hactenus diximus, per se loquendo, & veritatem rei considerando sine ulla limitatione, vel adiectione illam esse veram compositionem, quamquam non displiceat consilium Caietani. scilicet addendum esse aliquid, quo perfectio eius & excellentia significetur, vt esse ineffabilem, & c. ne similis alijs habeatur, quod fere semper a patribus obseruatum est & fortasse scholastici antiquiores nihil aliud docere voluerunt. Alius sensus illius interrogationis ex parte subiecti est, an Verbum, vel Christus simpliciter, & sine illa determinatione, in quantum homo, possit dici persona ineffabiliter composita, & in hoc sensu pendet responsio ad hanc interrogationem ex iis, quae de communicatione adiutorum in quaestio. 16. dicenda sunt. Ideo nunc breuiter solum dico, consultius, & securius esse addere determinationem, quia Verbum secundum se non est persona composita, sed solum, vt subsistit in humana natura; & cum illa componit hunc hominem. Item, quia hoc praedicatum potest conuenire interdum ratione naturae, interdum ratione personae, si generaliter loquamur, & ideo ad tollendam ambiguitatem expedit addere illam determinationem, praesertim cum hac denominatione personae compositae non sumatur formaliter a sola humanitate, sed ab vtroque extremo compositionis, vt coniunctis, & vnitis, & hoc maxime verum habet, si loquamur de Verbo, aut de filio Dei sub his, vel similibus nominibus significantibus solum ipsam personam diuinam secundum se. Si autem loquamur sub nomine Christi, quamuis idem dici possit, quia (vt Dialectici loquuntur) subiecta stant materialiter, & ita Christus simpliciter dictus stat pro supposito, non est tamen omnino eadem ratio, nec tanta necessitas, quia nomen Christi formaliter significat ipsum compositum, & saepe subiecta formaliter stant iuxta exigentiam praedicatorum, exemplo facile declaratur. Nam si Petrus scilicet, recte posse dici videtur hoc album esse compositum ex hoc supposito, & albedine, non tamen ita posset simpliciter dici Petrus compositus ex substantia sua, & albedine. Sic ergo dici posset in proposito, vt in simili dubio sequenti dicemus.

SECTIO V.

Verum terminus huius vnionis sit aliquid creatum, vel increatum.

NON est hoc loco disputandum cum haereticis Arianis, qui affirmarunt, Verbum esse personam creatam, ex quo plane siebat terminum huius vnionis esse creatum: Contra hos enim in materia de Trinitate disputatur, & in superioribus dictum a nobis sufficiens est, quantum praesens materia postulabat. Certum ergo sit in primis, personam Verbum increatum esse: Secundo illam personam increatam esse, in qua vtriusque CHRISTI naturae subsistit, vt probant omnia quae sectione 3. contra Nest. dicta sunt. Praeterea, quia non posset vna persona esse vtriusque naturae diuinae, & humanae, nisi ratione increatae subsistentiae. Creati enim non potest terminare diuinam naturam, quamuis & contrario increata possit humanam: hoc enim, nec imperfectionem dicit, nec dependentiam in persona terminante, illud vero & imperfectionem, & dependentiam dicit in natura terminata, tum etiam quia substantia creata nullam aliam naturam terminare potest, vt infra dicetur, denique, quia natura diuina non potest seungi a suis conaturalibus substantiis, neque alium subsistendi modum acquirere praeter sibi intinsecum & connaturalem sine mutatione. Ex quo fit primo, terminum, ad quem fit haec vnio vtriusque naturae, esse increatum: secundo, terminum resultantem ex hac vnione esse compositum ex persona

Quid sit de ratione compositi.

sona increata, & natura creata, quare merito con-
trouertitur, creatus ne, an potius increatus dici de-
beat. Quidam enim ex discipulis D. Thom. existi-
mant esse increatum quid, tribuuntque Caiet. infra
artic. 7. ubi ait unitatem, quæ est inter naturam hu-
manam & personam filij Dei non esse aliquid crea-
tum, sed creatorem. Et rationem subdit, quia illud
esse, in quo natura humana coniungitur Verbo Dei,
increatum est, & ab illo habet hoc totum resultans,
quod fit ens, ergo quod sit vnum, ergo, quod sit v-
num ens increatum. Et confirmari potest, quia hoc
compositum non potest dici creatum, quia non est
factum ex nihilo, ergo increatum. Aliis autem vide-
tur potius dicendum esse illud compositum simpli-
citer creatum. Quod aperte sentit Caiet. infra artic.
10 circa solutionem ad primum dicens gratiam v-
nionis quoad substantialem coniunctionem perso-
nalitatis cum natura, donum creatum esse. Et ratio
esse potest, quia quidquid in tempore fit per veram
realem actionem, creatum est, huiusmodi autem est
hic terminus, vt per se patet. Aliis denique videtur
nec creatum, nec increatum dicendum esse, sed ex v-
troque mistum propter vtrasque rationes factas.

In hoc dubio prius explicabimus rem ipsam, de-
indemodum loquendi, in quo solo videtur esse pos-
se dissentio inter Catholicos: nam suppositis princi-
piis fieri res per se satis clara videtur, si supponamus
dupluciter aliquid posse dici creatum. Primo, quia
secundum se totum, & omnino est ex nihilo factum.
Secundo, quia per veram actionem factum est, & in-
cipere potest esse, & desinere.

Dico ergo primo, terminus huius vnionis non est
creatus priori modo, id est, ex nihilo factus. Hoc se-
quitur euidenter ex principiis fidei, nam ille termi-
nus est quoddam compositum ex Verbo increato,
& humanitate creata, ergo non potest tale compo-
situm ex nihilo produci, quia necessario supponit Ver-
bum increatum.

Dico secundo, terminus huius vnionis, id est, ex
ea resultans, seu per eam productus, est quid factum
in tempore per veram realem actionem, & hoc sen-
su quid creatum est. Hoc etiam adeo est euident, vt
ad neminem negari possit, quia ille terminus, vt sic, est
quoddam compositum ex Verbo, & humanitate;
sed hoc compositum nunc est, & antea non fuit, ergo
est quid factum, atque adeo creatum in dicto sensu.
Et confirmatur primo, quia hoc mysterium Incar-
nationis factum est per veram, & realem actionem,
& effectum totius Trinitatis, vt est per se notum:
Ergo illa effectio habet aliquem terminum factum
per eam, & dependentem ab illa: Ergo ille terminus
non est increatus, repugnat enim increatum, vt sic,
fieri, & dependere: Est ergo creatum, sensu supra ex-
plicato. Confirmatur secundo, quia hoc compositum
potest dissolui, & eius vnitas quæ ab ipsis componen-
tibus distincta est, potest destrui, ergo.

Dices, si vnum componentium creatum est, & al-
terum increatum, cur totum compositum, magis
creatum, quam increatum dicendum est? Respon-
detur primo, quia compositum non denominatur
à partibus secundum se; sed prout vnitas, seu ab v-
nionecarum, vel ab vnitate, quæ inde resultat. Se-
cundo, quia increatum includit negationem omnis
efficientiæ, seu dependentiæ, quam creatum affir-
mat. Sicut homo, quamuis corpore, & spiritu con-
sistat, corporeus nihilominus simpliciter dicitur, &
non spiritus, quia spiritus includit negationem ma-
teriæ, & in exemplo, quo Caiet. vtitur, si anima vel
materia essent æterna; in tempore vero vniuerentur
ad componendum hominem, talis homo simplici-
ter esset temporalis, & factus in tempore, licet partes
secundum se essent æternæ.

Et ex his facile solvuntur fundamenta aliarum
opiniorum. Prima enim opinio, aut saltem Caiet.

qui pro illa refertur, non considerauit terminum
adequate resultantem ex vnione, nec loqui vide-
tur de illo composito, quod proxime constat ex Ver-
bo, & humanitate, sed considerauit solum vnionem
duarum naturarum in substantia Verbi tanquam
in quodam tertio, & illam substantiam vocauit v-
nitatem; in qua vniuntur illa extrema, quæ substi-
tencia sine dubio increata est: sed non est terminus
productus per hanc vnionem sed est terminus ter-
minans humanitatem, vt sepe dictum est. Vnde im-
proprie dicitur esse vnitas eorum, quæ in ipsa vni-
untur, seu vnitas totius Christi. Nam vnitas illius
substantiæ est omnino simplex; vnitas vero Christi
est per compositionem secundum substantiam, vt
Concilia loquuntur. Vnde, si non sit sermo de illa
substantia secundum se, sed prout composita, sic
non est terminus, in quo vniuntur nature: sed est
quid compositum ex illo termino, & ex vtraque na-
tura, & vt sic dicimus esse terminum resultantem
ex hac vnione, atque adeo factum, & creatum dicto
sensu. Et ad argumentum Caiet. si contra hunc sen-
sum fiat, scilicet, quia illud esse, in quo vniuntur na-
ture, est increatum, respondetur facile, licet substi-
tencia Verbi increata sit, tamen non totum esse exi-
stentiæ huius compositi esse increatum, componitur
enim ex entitate creata humanitatis, & substantia
increata Verbi, & ideo totum compositum non est
increatum, sed aliquo modo creatum, vt dictum est.
Haberet tamen argumentum illud nonnullam dif-
ficultatem, si humanitas creata Christi nullam ha-
beret existentiam creatam: sed per ipsum esse increa-
tum Verbi existeret. Sed nihilominus etiam in ea
sententia soluendum esset argumentum, neque enim
ipsa humanitas dici potest increata, etiam ab iis au-
toribus, qui dicunt ipsam existere per solam existen-
tiam increatam, quia, secundum eos, includit enti-
tatem essentia, quæ certa est. Eandem autem inclu-
dit ipsum compositum, quod est terminus vnionis,
& ideo non sequitur ipsum esse increatum propter
existentiam increatam. Et cum Caietan. inquit, vnū
nihil addere supra ens: dicendum esset consequen-
ter loquendo in eius sententia de existentia huma-
nitatis, ens includere entitatem essentia, & existen-
tia, & vnum, vtramque entitatem includere, & hoc
satis esse, vt si altera earum entitatum sit creata, vnitas
ex eis resultans creata sit, etiam si demus vnum
nihil addere supra ens, vt vtramque simul entita-
tem includit. Reliqua fundamenta aliarum opinio-
num solum confirmant conclusiones positas.

Ex his vero obiter colligitur, si ens creatum sum-
tur priori modo scilicet, quod est productum ex ni-
hilo, sic non omne ens posse dici creatum, vel increa-
tum, nec diuisionem illam esse adequatam: datur e-
nim aliquod ens, quod increatum non est, nec crea-
tum illo modo, & hoc sensu verum dicebat tertia
sententia. Creatum ergo, quod immediate opponi-
tur increato, vt fiat ad æquata diuisionis entis, sumi de-
bet posteriori modo, scilicet pro ente factum, & depen-
dente, etiam si non omnino ex nihilo fiat. Verum est,
omne huiusmodi ens includere aliquid factum ex
nihilo. Verum est etiam extra hoc mysterium omne
ens creatum vno modo, esse creatum vel creabile a-
lio modo, quia extra hoc mysterium nullum est ens,
in cuius constitutionem seu compositionem Deus
ipse ingreditur.

Hactenus explicata res est. Iam de modo loquen-
di inquiri potest, an persona Christi, vel vnitas eius
dicenda sit creata, vel increata. In quo dicendum est
breuiter, sub his nominibus, & sub omnibus simi-
libus, quæ significant ipsam personam diuinam se-
cundum se, vt est nomen Verbi, & filij Dei, sub his
inquam, nominibus dicendam esse personam in-
creatam: quia, vt sic, non significatur illa persona, vt
est terminus resultans per vnionem; sed potius vt est
terminus præsuppositus vnioni, & ad quæ fit vnio, &
illa per-

Ens quomodo
dom creati
in in-
creatum di-
uidantur.

Christus
quomodo
dispositi
persona
creata, vel
increata.

illa persona est increata. Sed quæri potest rursus, an sub nomine Christi, & similibus possit dici, illum esse quid creatum. Hoc tamen spectat ad quæstionem 16. Nunc breuiter respondetur, si subiectum fiat formaliter pro toto composito, & creatum sufficienter explicetur iuxta supradicta, sic vere esse quid creatum, quò sensu ab omnibus sine controuersia admittitur illa propositio. *Christus, in quantum homo, est creatura.* An vero oporteat semper addere hanc determinationem ex parte subiecti, in citato loco dicitur.

ARTICVLVS VII.

Virum vnio nature diuine & humane sit aliquid creatum.

13.
In 8. co.
3. d. 2. q.
3. a. 2. q. 1.
3. d. 1. q. 1.
ar. 1. q. 1. &
d. 7. q. 2. ar. 1.
c. 4. con. 6.
30 & 41.

D Septimum sic proceditur. Videtur, quod vnio nature diuine & humane, non sit aliquid creatum. Nil enim creatum in Deo potest esse: quia quidquid est in Deo, Deus est: Sed vnio est in Deo: quia ipse Deus est humane nature vnitus. Ergo videtur, quod vnio non sit aliquid creatum.

Præterea, Finis est potissimum in vnoquoque: Sed finis vnionis est diuina hypostasis, siue persona, ad quam terminata est vnio. Ergo videtur, quod huiusmodi vnio maxime debeat iudicari secundum conditionem diuine hypostasis, que non est aliquid creatum. Ergo nec ipsa vnio est aliquid creatum.

Postea tex. 3.
non longe à
fine tem. 1.

3. Præterea, Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, ut dicit Philosophus. Sed homo dicitur esse creator propter vnionem. Ergo multo magis ipsa vnio non est aliquid creatum sed creator.

Sed contra. Omne quod incipit esse ex tempore, est creatum: Sed vnio illa ab æterno non fuit, sed incepit esse ex tempore. Ergo vnio est aliquid creatum.

13. q. 13. ar. 7.

Respondeo dicendum, quod vnio de qua loquimur, est relatio quadam, que consideratur inter diuinam naturam & humanam, secundum quod conueniunt in vna persona filij Dei. Sicut autem in prima parte dictum est*, omnis relatio que consideratur inter Deum & creaturam, realiter quidem est in creatura (per cuius mutationem talis relatio innascitur) non autem est realiter in Deo (sed secundum rationem tantum: quia non innascitur secundum mutationem Dei. Sic ergo dicendum est, quod hæc vnio, de qua loquimur, non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum: in humana autem natura, que creatura quadam est, realiter est: & ideo oportet dicere quod sit quiddam creatum.

Ad primum ergo dicendum, quod hæc vnio non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum, dicitur enim Deus vnitus creaturæ, ex hoc quod creatura est realiter vnita Deo absque eius mutatione.

In corp. art.

Ad secundum dicendum, quod ratio relationis sicut & motus dependet ex fine v. termino. Sed esse eius dependet à subiecto. Et quia vnio talis non habet esse reale nisi in natura creata (ut dictum est*) consequens est quod habeat esse creatum.

Ad tertium dicendum, quod homo dicitur creator: & est Deus propter vnionem, in quantum terminatur ad hypostasin diuinam: Non tamen sequitur quod ipsa vnio sit creator vel Deus: quia quod aliquid dicatur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quam rationem.

COMMENTARIVS.

D intelligendum tam hunc articulum quam sequentes, quid ista vox vnio significet, explicandum est, interdum enim est nomen, interdum verbum, quod coniungere, vel copulare significat, & hoc modo significat aliquam actionem, ut exercitum. D. Thom. autem hoc loco illa

A voce vnio, prout nomen est, & sic dicit significare relationem, & quamuis fortasse interdum alias habeat significationes, ut in sequenti disputatione dicitur, tamen ab ipso D. Tho. in sola illa vsurpatur, & iuxta illam explicandi sunt tam hic articulus quam sequentes.

Respondet igitur, vnionem hanc in humanitate esse aliquid creatum, quia est relatio realis ad Verbum, in Verbo autem nihil esse creatum, quia est sola relatio rationis. Supponit enim D. Tho. ex doctrina tradita, 1. p. q. 13. Deum non referri realiter ad creaturas, quamuis creaturæ realiter referantur ad Deum: non enim est capax talium relationum, quia nullum esse reale etiam relationum potest esse in Deo nouum, vel à creatura dependens. Vnum vero manet in hac

B littera obscurum, an scilicet D. Tho. docere voluerit, nihil aliud creatum denuo fieri in humanitate per actionem vniendi præter hanc relationem, aut si hoc non intendit, cur solius relationis meminerit? Sed hoc late tractandum est disp. seq. Nunc breuiter dicendum, non esse mentem D. Tho. excludere omnem aliud præter relationem in humanitate factum per actionem vniuiam, quia neque illa actio potest proxime, & formaliter tendere ad relationem, cum ad relationem non sit per se actio, aut motus, neque illa relatio esse potest sine fundamento creato distincto aliquo modo ab humanitate, illique superaddito. Nā sola humanitas per se non est sufficiens fundamentum, quia ex illa non resultat statim relatio, etiam si Verbum, quod est terminus, existens supponatur: oportet ergo, ut aliquid fiat in humanitate, per quod ipsa mutetur, & ex quo resultet relatio, illud autem nihil aliud est, quam ipsa substantialis vnio humanitatis ad Verbum, quia ergo D. Tho. de hac vnione seu substantiali conjunctione artic. præced. iam disputauerat, hic locum de relatione quæsiuit, & ideo de sola illa in hoc articulo mentionem facit.

Argumentum secundum (omisso primo, quia clarum est) huiusmodi est, Verbum est finis huiusmodi vnionis, quia ad Verbum terminata est vnio, & ideo habet rationem finis, ergo vnio magis sequitur conditionem Verbi, quam humanæ naturæ, quia finis est potissimum in vna quaque re, ergo potius est increata, sicut Verbum, quam creata, sicut humana natura. Respondet negando primam consequentiā, quia relatio, licet speciem sumat à termino, vel à fine, esse tamen suum à subiecto habet, quia ergo subiectum huius vnionis est creatum, scilicet humana natura, ideo etiam ipsa vnio quiddam creatum est. Ad di vero potest finem proximum huius vnionis proprie non esse Verbum, sed vel ipsam humanitatem ut vitam, & sustentatam à Verbo, vel potius hunc hominem Dei constantem ex persona diuina, & humana natura. Hoc enim compositum proxime intentum est per hanc vnionem, & similiter intentum est perfectio humanæ naturæ, non Verbi. Quocirca aliud est, esse terminum, seu extremum, ad quem fit vnio; aliud vero esse finem, forma enim vnitur materiæ, & ita materia est terminus illius vnionis, non tamen est finis, quia forma non vnitur materiæ propter ipsam materiam, sed vel propter suam perfectionem, vel propter compositum. Dices: Cur hæc Diu. Thom. non distinxit? Respondeo: Quia de relatione loquebatur, quæ proprie nō habet alium finem à suo termino, quia non est per se increta, sed aliunde resultat, & ideo non curauit D. Tho. hoc loco finem à termino distinguere, sed solum iuxta propriam relationis naturam argumento satisfacere.

Ad Argumentum tertium est per se facile, sed littera solutionis D. Th. non nihil obscura est. Argumentum n. erat huiusmodi. Hic homo est creator propter vnionem, ergo magis ipsa vnio erit creator, & non creatura: Quia propter quod vnumquodque tale, &c. Et respondet primum hunc hominem dici creatorē propter vnionem, quatenus vnio terminatur ad hypostasin Ver-